

WETGEVINGSDOSSIER III

Commentaar bij de wet van 4 mei 2016 houdende internering en diverse bepalingen inzake justitie (*Potpourri III*)

Mr. Dirk CHABOT, bestuurder departement studiedienst en collectieve belangen
Bart COPPEIN, Philippe GERARD, en Pieter TERSAGO, juristen studiedienst

Brussel, 20 mei 2016

INHOUD

Voorwoord	3
I. Overzicht en analyse van de wijzigingen	5
II. Overzicht van inwerkingtreding bepalingen	18
III. Beknopt overzicht van de door de OVB genomen acties	19
IV. Standpunten OVB	20
IV.1. Standpunt OVB 21/08/2015	
IV.2. Standpunt OVB 22/2/2016	
V. Wettekst en memorie van toelichting	39
VI. Concordantietabel	39

Voorwoord

Waarde confraters,

Net niet, net niet is de minister van justitie er in geslaagd om zijn derde potpourriwet te laten goedkeuren en publiceren binnen het jaar na zijn justitieplan. Het geeft aan met welke snelheid de hervormingen (volgens sommigen te snel) op ons af komen.

In tegenstelling tot de eerste potpourriwet (voornamelijk burgerlijk procesrecht) en de tweede (voornamelijk strafrecht), is de derde potpourriwet eerder gefocust op de rechterlijke organisatie en dus minder op de werking van de advocatuur. Het maakt de derde potpourriwet echter niet minder actueel, nu het grootste en belangrijkste deel handelt over internering.

Dat internering een oud zeer is binnen justitie is de laatste weken, maanden en jaren wel op een pijnlijke wijze duidelijk geworden, de diverse veroordelingen van België door het EHRM wegens de schrijnende toestand van geïnterneerden in de Belgische gevangenissen, het geval F. Van Den Bleeken, het maar niet in werking treden van de interneringswet van 21 april 2007, enz.

Het deel internering uit deze potpourri heeft dan ook de ambitie om hieraan tegemoet te komen en de OVB heeft dan ook bij verschillende gelegenheden, commentaren en de hoorzittingen haar stem laten horen en constructief meegewerkt. Het resultaat mag dan ook zeer positief genoemd worden, waarbij de rol van de advocaat prominenter is dan nooit tevoren. Bij de inwerkingtreding van de interneringsbepalingen van potpourri III (1/10/2016) zal tevens ook de interneringswet van 5 mei 2014 in werking treden en omdat het verwarrend kan zijn hier enkel de wijzigingen te bespreken, neemt de OVB de gelegenheid te baat om de ganse interneringswet, zoals ze na PPIII bestaat, bondig toe te lichten in dit wetgevingsdossier. De OVB ziet immers een belangrijke rol weggelegd voor de advocaat ter bescherming van de rechten van deze kwetsbare groep delinquenten. De Interneringswet voorziet daarenboven in de verplichte bijstand van een advocaat tijdens de procedure. Hopelijk biedt dit wetgevingsdossier voor de advocaten dan een werkbaar overzicht van deze specifieke procedures. Binnen het bestek van dit wetgevingsdossier is het evenwel niet mogelijk om de ganse interneringswet tot in de details te bespreken. De geïnteresseerde lezer wordt dan ook daar waar nodig verwezen naar de gespecialiseerde literatuur.

Potpourri III heeft bovendien ook de ambitie om verder te bouwen op de vorige potpourriwetten, wat geïllustreerd wordt in de bepalingen aangaande de elektronische betekening en de verdelingsincidenten.

Zoals u van de studiedienst ondertussen gewend bent bevat dit derde wetgevingsdossier de vertrouwde onderdelen: beknopte samenvatting met commentaar, de inwerkingtreding, hoe de OVB is tussengekomen, haar standpunt en de verwijzing naar wettekst en memorie van toelichting. Tot slot kan u doorklikken naar de concordantietabel.

Ik sluit, af met opnieuw een woord van dank aan alle specialisten, commissies, afgevaardigden en confraters voor de snelle, efficiënte en onontbeerlijke bijdragen die het mogelijk maakte constructieve standpunten over te maken, hoorzittingen bij te wonen en amendementen te produceren. Ik dank hierbij als vanzelfsprekend de medewerkers van de studiedienst en de voorzitter van de OVB voor hun tomeloze niet aflatende inzet, in het bijzonder bedank ik confrater Erik BOON voor zijn expertise en het bijwonen van de hoorzitting inzake internering.

Dirk Chabot
Bestuurder studiedienst en collectieve belangen

I. Overzicht en analyse van de wijzigingen in potpourri III

Dit overzicht en analyse beperkt zich tot die wijzigingen die voor de advocatuur het meest relevant zijn en focust daarom uitsluitend op de elektronische betekening, de verdelingsincidenten en de internering. Bijgevolg wordt niet ingegaan op andere aspecten die specifiek betrekking op de organisatie van de magistratuur of het gerechtspersoneel.

A. ELEKTRONISCHE BETEKENING

Artikelen 8 tot en met 17 PP III voeren de nieuwe procedure van elektronische betekening in het Gerechtelijk Wetboek in.

De elektronische betekening vormt een nieuwe stap in de richting van een elektronische procesvoering. De wet stelt die nieuwe manier van betekening voor als een nuttige aanvulling op de bestaande wijzen van betekening, waarbij beide systemen hun eigen waarborgen hebben.

De praktische uitwerking ervan draait rond het “*gerechtelijk elektronisch adres*” (zijnde “*het unieke, door de bevoegde overheid aan een natuurlijk persoon of rechtspersoon toegekende elektronisch adres*”) en bij gebreke daaraan rond het “*adres van elektronische woonstkeuze*” (zijnde “*elk ander elektronisch adres waarop een betekening overeenkomstig artikel 32quater/1 kan gebeuren na de uitdrukkelijke en voorafgaande toestemming door de geadresseerde telkens voor die bepaalde betekening*”) (cfr. art. 8 PP III).

De elektronische betekening zal in principe altijd gebeuren op het gerechtelijk elektronisch adres van de rechtzoekende. Als er geen dergelijk gerechtelijk elektronisch adres is, zal de elektronische betekening gebeuren op het adres van elektronische woonstkeuze, dat dan doorgaans het gerechtelijk elektronisch adres van zijn advocaat zal zijn. In dat laatste geval zal de rechtzoekende uiteraard woonplaats moeten kiezen bij zijn advocaat. Voor elke betekening naar een adres van elektronische woonstkeuze zal bovendien de uitdrukkelijke en voorafgaande toestemming van de geadresseerde noodzakelijk zijn (cfr. art. 9 PP III).

Bij dergelijk gerechtelijk elektronisch adres of adres van elektronische woonstkeuze kan concreet worden gedacht aan de in artikel 32ter Ger.W. vermelde e-Box. De OVB benadrukte in het verleden reeds het belang om het e-Boxsysteem op poten te zetten én om dat systeem te koppelen aan het Digitaal Platform voor de Advocaat en blijft onverkort vasthouden aan die eis.

De eigenlijke communicatie zal geschieden via het “*Centraal register van gedematerialiseerde authentieke akten van gerechtsdeurwaarders*”. Dat is een geautomatiseerde gegevensbank die moet toelaten de betekeningen technisch mogelijk te maken, alsook de actoren van justitie in staat moet stellen de relevante informatie gemakkelijk op te vragen. De memorie van toelichting benadrukt in dat opzicht het belang van de privacywaarborgen die geboden worden door de strikte omkadering van het Centraal register (onder meer wat betreft toegang tot het Register en de termijn van bewaring, na advies van de Raad van State op dertig jaar gebracht) (cfr. art. 10 PP III).

Concreet zal de gerechtsdeurwaarder een verzoek verzenden tot toestemming tot betekenen op elektronische wijze of het bericht tot betekening op elektronische wijze verzenden via dat register. Hij ontvangt daarna de bevestiging van het register dat de akte daadwerkelijk werd betekend op voormeld adres (“*bericht van bevestiging van betekening*”). Hij ontvangt tevens een

leesbevestiging (“*bericht van opening door de geadresseerde*”) indien de elektronische post via het register werd geopend. Bij gebreke van een dergelijk bericht van opening, verzendt hij een brief per gewone post de eerstvolgende werkdag met melding dat de betekening elektronisch is gebeurd (cfr. art. 9 PP III).

De nieuwe betekeningwijze wordt zowel in het burgerlijk als in het strafprocesrecht ingevoerd. In beide gevallen geldt er geen wettelijke verplichting tot elektronische betekening, maar voorziet de wet enkel in een keuzemogelijkheid voor de gerechtsdeurwaarder tussen de elektronische betekening of de betekening aan de persoon afhankelijk van de omstandigheden eigen aan de zaak. Onder meer voor de minnelijke invordering van schulden kan het aangewezen zijn om te betekenen aan de persoon. Specifiek voor strafzaken kan het openbaar ministerie eisen dat de betekening aan de persoon moet gebeuren en derhalve elektronische betekening verbieden (cfr. art. 11 PP III).

De wijze van betekening aan het parket wordt vereenvoudigd in die zin dat de betekening aan de procureur des Konings in de regel (“*bij voorrang*”) op elektronische wijze gebeurt (cfr. artt. 13, 14 en 15 PP III).

De elektronische betekening zal uiteraard nog aanzienlijke uitvoeringsregelgeving vereisen. De wet preciseert dat de Koninklijke Besluiten pas zullen worden aangenomen nadat advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer is ingewonnen. Die toevoeging kan bijval verdienen. (cfr. art. 9 PP III).

B. VERDELINGSINCIDENTEN

Art. 88 Gerechtelijk Wetboek wordt gewijzigd door art. 27 PP III.

De werkwijze met betrekking tot incidenten in verband met de verdeling van de zaken onder de afdelingen, secties, kamer of rechters of rechters van een zelfde rechtbank ziet er voortaan als volgt uit:

- De afdeling, sectie, kamer of rechter bezorgt het dossier over incidenten, die voor ieder ander middel door één van de partijen of bij de opening van de debatten ambtshalve worden uitgelokt, aan de voorzitter van de rechtbank. De voorzitter van de rechtbank oordeelt of de zaak anders moet worden toegewezen en brengt terzelfdertijd het openbaar ministerie op de hoogte.
- Partijen die hierom verzoeken beschikken over een termijn van acht dagen te rekenen vanaf de zitting om conclusies in te dienen. Het openbaar ministerie kan binnen dezelfde termijn advies uitbrengen.
- De voorzitter doet binnen acht dagen volgend op de zitting uitspraak bij beschikking. Hij kan de zaak onmiddellijk toekennen aan een afdeling, sectie, kamer of rechter en een datum vaststellen voor verdere behandeling.
- Tegen deze beschikking staat geen rechtsmiddel open, behoudens de voorziening voor het Hof van Cassatie van de procureur-generaal bij het hof van beroep binnen de termijnen en volgens de regels zoals bepaald in art. 642, tweede en derde lid Ger.W. De griffier van het Hof van Cassatie zendt een afschrift van het arrest van het Hof van Cassatie aan de voorzitter van de rechtbank en aan de partijen.

De beslissing bindt de rechter naar wie de vordering wordt verwezen, maar vrijwaart vanzelfsprekend diens recht om over de rechtsgrond van de zaak te oordelen.

C. INTERNERING

Momenteel wordt de internering van geesteszieke delinquenten nog geregeld door de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij. Met de wet van 21 april 2007 wou de wetgever deze wet vervangen, maar deze duchtig bekritiseerde wet trad nooit in werking en werd op 29 december 2014 definitief opgeheven. Naar aanleiding van talrijke veroordelingen door EHRM wegens de schrijnende toestand van geïnterneerden in de Belgische gevangenissen, nam de wetgever deze problematiek terug ten harte. Dit resulteerde in de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering¹. De klemtoon van de wet ligt zowel op de bescherming van de maatschappij, als op het bieden van zorg op maat aan de geïnterneerde om hem een menswaardig bestaan te verzekeren en zijn re-integratie optimaal voor te bereiden.

Nog voor deze wet in werking treedt, wil de regering echter al enkele technische onvolkomenheden wegwerken en tegemoet komen aan enkele bekommernissen uit het werkveld. Het wetsontwerp wil de voorwaarden van de internering verfijnen en de uitvoering verbeteren, alsook investeren in een “gediversifieerd en geïntegreerd” zorgaanbod in een veilige omgeving. De regering beklemtoont ook het belang van een globaal beleid met samenwerking van alle betrokken partners en overheden (cfr. Zesde Staatshervorming: Justitiehuzen overgeheveld naar Gemeenschappen). De interneringswet van 5 mei 2014 wordt dus op een aantal vlakken gewijzigd en zal uiteindelijk in werking treden op **1 oktober 2016** (artikel 250 PPIII).

Omdat het verwarrend kan zijn hier enkel de wijzigingen van PPIII aan een nog niet in werking getreden wet te bespreken, neemt de OVB de gelegenheid te baat om de ganse interneringswet, zoals ze na PPIII bestaat, bondig toe te lichten in dit wetgevingsdossier. De OVB ziet immers een belangrijke rol weggelegd voor de advocaat te bescherming van de rechten van deze kwetsbare groep delinquenten. De Interneringswet voorziet daarenboven in de verplichte bijstand van een advocaat tijdens de procedure. Hopelijk biedt dit wetgevingsdossier voor de advocaten dan een werkbaar overzicht van deze specifieke procedures. Binnen het bestek van dit wetgevingsdossier is het evenwel niet mogelijk om de ganse interneringswet tot in de details te bespreken. De geïnteresseerde lezer wordt dan ook verwezen naar de gespecialiseerde literatuur².

1. De internering: nieuwe toepassingsvoorwaarden door PPIII

De internering is geen straf maar een “veiligheidsmaatregel” die tegelijkertijd de maatschappij wil beschermen tegen delinquenten met een geestesstoornis en deze personen de specifieke zorg verstrekken die hun toestand vereist met het oog op een menswaardig leven en zijn re-integratie in de maatschappij (artikel 2 Interneringswet). In tegenstelling tot een straf, is de internering een maatregel van onbepaalde duur die wordt opgelegd door de vonnisrechter of het

¹ BS 7 juli 2014. Merk op dat de naam van de wet door PPIII werd gewijzigd. Initieel heette het “de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen”

² Zie over de wet van 5 mei 2014: P. VERPOORTEN, “De wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen”, *T.Strafr.* 2015/6, 283-329; H. HEIMANS, T. VANDER BEKEN en A.E. SCHIPAANBOORD, “Eindelijk een echte nieuwe en goede wet op de internering”, *RW* 2014-15, 1043-1064 en *RW* 2015-16, 42-62.

onderzoeksgerecht maar waarvan het einde wordt bepaald door de “Kamer voor de Bescherming van de Maatschappij”, een bijzondere kamer bij de strafuitvoeringsrechtbank die beslist over de uitvoering van de internering (zie verder).

Volgens de Interneringswet van 2014 staat de internering open voor geesteszieke delinquenten van alle misdaden of wanbedrijven wanneer de rechter meent dat:

- De persoon op het **ogenblik van de beoordeling**³ aan een geestesstoornis lijdt die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden tenietdoet of ernstig aantast; en
- Er ten aanzien van die persoon het **gevaar** bestaat dat hij door zijn geestesstoornis, desgevallend in samenhang met andere risicofactoren opnieuw misdrijven zal plegen (artikel 9 Interneringswet).

Potpourri III beperkt het toepassingsgebied van de internering evenwel aanzienlijk. De wetgever wil de internering voorbehouden voor de personen waarvoor deze maatregel echt nodig is en tegen wie de maatschappij echt beschermd moet worden. Internering zal vanaf 1 oktober 2016 daarom enkel nog mogelijk zijn voor **als misdaden of wanbedrijven omschreven feiten die een aantasting of een bedreiging van de fysieke of psychische integriteit van derden hebben opgeleverd** en waarvoor het risico bestaat dat ze opnieuw zulke misdrijven zullen plegen. De voorwaarde inzake de geestesstoornis op het ogenblik van de beoordeling blijft wel behouden.

De OVB uitte in haar standpunt de vraag of deze omschrijving wel voldoende precies is en suggereerde een wettelijke lijst van misdrijven te voorzien waarvoor internering mogelijk is of een specifieke motiveringsplicht te voorzien. Een wettelijke lijst werd niet voorzien omdat dit als te star wordt ervaren. Er wordt voorzien in een verscherpte motiveringsplicht: “het onderzoeksgerecht of het vonnisgerecht beoordeelt op met redenen omklede wijze of het feit de fysieke of psychische integriteit van derden heeft aangetast of bedreigd”.

OVB: quid andere geesteszieke delinquenten?

De OVB verklaarde zich akkoord met die beperking van de zware interneringsmaatregel van onbepaalde duur tot de gevallen waarin er echt sprake is van sociale gevaarlijkheid, maar vroeg zich af- net als andere deskundigen en parlementsleden tijdens de hoorzittingen en debatten - of geesteszieke daders van andere misdrijven, zoals bijvoorbeeld vermogensmisdrijven, zo wel de gepaste zorg konden krijgen. De minister van Justitie gaf in de Commissie Justitie toelichting hoe hij de zorgverlening aan andere geesteszieke daders zou kunnen regelen. Naast de mogelijkheid van de gedwongen opname (cf. wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke⁴), ziet hij voor daders die niet volledig toerekeningsvatbaar zijn, de mogelijkheid om via de autonome probatiestraf toch een behandeling te regelen. Daarnaast plant hij in zijn hervorming van de strafuitvoering de invoering van een strafuitvoeringsmodaliteit in een beveiligde inrichting buiten de gevangenis en zou er in de hervorming van het Strafwetboek kunnen

³ De lezer wordt er aan herinnerd dat de geestesstoornis zich niet per se moet voordoen tijdens de feiten zelf om geïnterneerd wil worden. Geestesstoornissen die zich tijdens de feiten voordoen zijn wel belangrijk voor de beoordeling van de ontoerekeningsvatbaarheid van artikel 71 Sw., geherformuleerd door artikel 226 PPiII. Wanneer de dader van een misdrijf in de onmogelijkheid verkeerde zijn daden te controleren door zijn geestesziekte, moet hij ontoerekeningsvatbaar worden verklaard en zal hij moeten worden vrijgesproken, tenzij hij aan de voorwaarden voor internering voldoet. Dit zijn dus 2 te onderscheiden beslissingen! Merk op dat, in tegenstelling tot de interneringsvoorwaarden, artikel 71 Sw. niet meer spreekt van een “aantasting van het oordeelsvermogen”. Enkel de volledige onmogelijkheid leidt tot de ontoerekeningsvatbaarheid!

⁴ Zie hierover uitgebreid de OVB-brochure over de gedwongen opname op: <http://www.ordeexpress.be/UserFiles/ArtikelDocumenten/brochure%20gedwongen%20opname.pdf>

worden gedacht aan een nieuwe autonome straf van de verplichte psychiatrische behandeling⁵.

2. De interneringsbeslissing door het vonnis- of onderzoeksgerecht

De internering kan worden opgelegd door de vonnisrechter of door het onderzoeksgerecht⁶. Voor wat betreft de internering door de raadkamer, voorziet artikel 13 Interneringswet in een specifieke procedureregeling, die sterk gelijkert op artikel 127 Sv⁷. Verzet of hoger beroep bij de KI tegen de beslissing van de raadkamer moet wel worden ingesteld overeenkomstig de - door Potpourri II gewijzigde - regels inzake fase ten gronde (artikel 14).

Het moet worden benadrukt dat de inverdenkinggestelde steeds moet worden bijgestaan door een advocaat (zie ook artikel 81 Interneringswet). Niemand kan dus bij verstek worden geïnterneerd door het onderzoeks- of vonnisgerecht, ook niet wanneer ze niet persoonlijk verschijnen!

De interneringsbeslissing moet verplicht worden voorafgegaan door een **psychiatrisch deskundigenonderzoek** door een erkend forensisch psychiater⁸ (artikel 5 j° 9 §2 Interneringswet). Deze deskundige, eventueel bijgestaan door andere gedragswetenschappers (psychologen,...) moet een advies geven over de vraag of:

- De persoon leidt geestesstoornis tijdens de feiten én op het moment van beoordeling die zijn oordeelsvermogen of controle over zijn daden teniet doet of ernstig aantast,
- Er een causaal verband tussen de geestesstoornis en de feiten
- Er een risico bestaat dat de betrokkene opnieuw misdrijven zoals omschreven in artikel 9 zal plegen
- Of en hoe de betrokkene kan worden behandeld m.h.o. zijn re-integratie en of er gespecialiseerde behandeling mogelijk is voor zedendelinquenten.

In tegenstelling tot de wet van 2014, moet de deskundige door PPIII niet meer verplicht inlichtingen in winnen bij de huisarts (cf. problemen met Wet Patiëntenrechten en beroepsgeheim) De persoon die aan het deskundigenonderzoek wordt onderworpen mag wel zelf inlichtingen overmaken van zijn arts en elke andere zorgverlener (uitbreiding door PPIII). De wet van 2014 voorziet in de mogelijkheid de aangehouden verdachte/beklaagde max. 2 maanden **in observatie te stellen** om te kunnen onderzoeken of hij in aanmerking komt voor internering. PPIII bepaalt nu dat de observatie enkel bevolen kan worden wanneer de deskundige aangeeft zulke observatie nodig te hebben voor zijn advies. Deze observatie al bovendien niet meer in de gevangenis (147

⁵ Zie het Verslag van de behandeling in de Commissie Justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, 54-1590/006, 36-39.

⁶ Tenzij er sprake is van politieke misdrijven of drukpersmisdrijven, tenzij ze zijn ingegeven door racisme of xenofobie)

⁷ Het weze opgemerkt dat het Grondwettelijk Hof voldoende waarborgen in deze procedure zag, o.a. de tegenspraak tijdens het deskundigenonderzoek en de mogelijkheden het dossier in te kijken en bijkomend onderzoek te vragen (GwH 18 februari 2016, nr. 22/2016).

⁸ Zie Ministerieel Besluit van 29 oktober 2015 tot vaststelling van de bijzondere criteria voor de erkenning van de geneesheren-specialisten houders van de bijzondere beroepstitel in de forensische psychiatrie, alsmede van stagemeeesters en stagediensten, *BS* 10 november 2015. Dit MB bepaalt psychiaters een opleiding moeten volgen om de bijzondere beroepstitel te mogen dragen. Voorafgaand aan de inwerkingtreding van dit MB (1 april 2016) kunnen psychiaters die wegens hun bekwaamheid algemeen bekend staan, ook zo worden erkend. De psychiater moet ook ingeschreven zijn in het register van erkende deskundigen. Enkel in de gevallen bedoeld in artikel 991decies Ger.W. (spoedeisende gevallen, geen erkende deskundige met nodige expertise) kunnen andere psychiaters het deskundigenonderzoek uitvoeren (cf. Artikel 19 van wet van 10 april 2014 tot wijziging van verschillende bepalingen met het oog op de oprichting van een nationaal register voor gerechtsdeskundigen en tot oprichting van een nationaal register voor beëdigd vertalers, tolken en vertalers-tolken)

PPIII) of in een FPC (231 PPIII) kunnen plaats vinden, maar enkel in een door de Koning op te richten **beveiligd klinisch centrum**⁹.

De betrokken persoon **mag zich laten bijstaan door een advocaat EN¹⁰ een arts naar keuze** (art 7 interneringswet) en de betrokkene en zijn advocaat mag opmerkingen geven over het voorlopig verslag van de deskundige. Deze opmerkingen worden opgenomen in het deskundigenverslag. De deskundige moet dit verslag ook handtekenen, anders is het verslag niet rechtsgeldig (artikel 8 Interneeringswet, zoals aangepast door artikel 145 PPIII).

Opmerking OVB:

De OVB is vanzelfsprekend erg te spreken over de kwaliteitsvereisten van en de hoge mate van tegensprekelijkheid tijdens het deskundigenonderzoek. Dit kan immers leiden tot een meer genuanceerd en kwalitatief advies aan de rechter die over de zware interneringsmaatregel beslist. Ze hoopt dat het klinisch observatiecentrum snel in werking zal treden, daar dit in sommige gevallen nodig is om een zorgvuldige medische beoordeling mogelijk te maken. De inwerkingtreding van deze bepaling is door Potpourri II evenwel uitgesteld tot 1 januari 2020...

De uiteindelijke beslissing de betrokkene te interneren ligt evenwel niet bij de deskundige, maar bij het vonnis- of onderzoeksgerecht. Wanneer de rechter beslist over de internering, kunnen ze ineens uitspraak doen over de burgerlijke rechtsvordering (artikel 18 Interneeringswet). Wanneer ze de betrokkene interneren, wordt de betrokkene ineens veroordeeld tot de gerechtskosten. Ook over de bijzondere verbeurdverklaring en de veroordeling tot de gerechtskosten wordt ineens uitspraak gedaan.

Daarnaast kan de rechter die de internering uitspreekt voor zedenmisdriven op minderjarigen ook beslissen de betrokkene voor de duur van de internering (artikel 154 PPIII) een woonverbod op te leggen om hem te verbieden in het onderwijs of jeugdverenigingen te werken (artikel 17 Interneeringswet). PPIII schrapt de strafsancie die in 2014 voor overtredingen van deze verboden werd ingevoerd. Na de definitieve invrijheidstelling vervallen deze verboden ook automatisch (i.t.t. de wet van 2014). Zulke verboden worden dus minder als een extra straf maar eerder in een therapeutische-/beveiligingscontext bekeken.

De rechter kan na een afzonderlijk debat en op gemotiveerde wijze ook beslissen de betrokkene onmiddellijk op te sluiten in een psychiatrische afdeling van de gevangenis wanneer te vrezen is dat de betrokkene zich aan de maatregel zou onttrekken of een gevaar voor zichzelf of derden uitmaakt (artikel 10-11 Interneeringswet). Tegen deze beslissing staat geen rechtsmiddel open en ze geldt tot de KBM een beslissing neemt inzake de tenuitvoerlegging van de internering.

3. De tenuitvoerlegging van de internering: plaatsing en/of uitvoeringsmodaliteiten

Na de interneringsbeslissing wordt de zaak aanhangig gemaakt bij de **Kamer tot Bescherming van de Maatschappij**, i.e. de "interneeringskamer" van de strafuitvoeringsrechtbank. De KBM beslist over de plaats waar en de wijze waarop de internering zal worden uitgevoerd. Dit is dus geen zaak voor de rechter die de internering beveelt.

⁹ Zal zich in Haren bevinden, dus nog niet mogelijk. Potpourri II stelde de inwerkingtreding uit naar 2020. Observatie is wel gewoon mogelijk in gevangenis zelf, eventueel in de psychiatrische vleugel als zorg nodig.

¹⁰ Het wetsontwerp PPIII sprak nog van een advocaat of een arts. Op suggestie van de OVB werd de bijstand van beide actoren cumulatief voorzien. Ze kunnen immers allebei op een fundamenteel andere wijze bijstand verlenen (zie punt 2 OVB-standpunt)

De interneringswet van 5 mei 2014, alsook de wijzigingen in potpourri III leggen de klemtoon van de internering zowel op de bescherming van de maatschappij, als op het bieden van een flexibel zorgtraject op maat aan de geïnterneerde om hem een menswaardig bestaan te verzekeren en zijn re-integratie optimaal voor te bereiden. Op de KBM rust dus de moeilijke opdracht het evenwicht te zoeken tussen beide doelstellingen. Gelet op het specifiek karakter van elke geesteszieke delinquent, kan dit moeilijk *in abstracto* worden vastgelegd, noch een strak omlijnd tijds patroon volgen zoals de strafuitvoering (wat wel het geval was van de nooit in werking getreden wet van 21 april 2007). Art 34-35 van de interneringswet worden door PPIII daarom zo geherformuleerd dat **plaatsing direct kan worden opgelegd met uitvoeringsmodaliteiten of ineens ET, op proef**,... De KBM kan op elk moment beslissen uitvoeringsmodaliteiten toe te kennen en kan deze uitvoeringsmodaliteiten ook koppelen aan geïndividualiseerde voorwaarden.

3.1 De plaatsing: geen internering meer in de gevangenis (artikel 19 Interneringswet)

De KBM kan beslissen de geïnterneerde te plaatsen in een door de federale overheid georganiseerde inrichting of afdeling bescherming maatschappij, in een door de federale overheid georganiseerde forensisch psychiatrisch centrum (FPC) of in een erkende privé-instelling of instelling die wordt georganiseerd door de gemeenschap/gewest/lokale overheid (cfr. samenwerkingsovereenkomst). **Plaatsing in een psychiatrische afdeling van de gevangenis is dus NIET meer mogelijk** (156 PPIII)! De KBM kiest in welke inrichting de geïnterneerde wordt geplaatst. Wanneer de veiligheid of de aangepaste zorg van de geïnterneerde dit vereisen, kan de KBM de geïnterneerde steeds overplaatsen naar een andere inrichting.

Kanttekening:

de regering neemt initiatieven om een gedifferentieerd aanbod voor geïnterneerden te verzekeren. Een nieuw Forensisch Psychiatrisch Centrum in Antwerpen, een zorgenheid voor langdurig verblijf voor high risk geïnterneerden, voor vrouwelijke geïnterneerden en voor geïnterneerden met een mentale beperking of een niet-aangeboren hersenletsel zullen dit moeten helpen concretiseren.

Geïnterneerden zullen dus enkel nog uitzonderlijk voor korte tijdspannes in een gevangenis zitten: wanneer ze voorlopig worden aangehouden door het OM omdat ze een gevaar voor derden zijn (artikel 65 interneringswet), tijdens de schorsing (niet na de herroeping!) van de uitvoeringsmodaliteiten (artikel 61) en wanneer ze onmiddellijk worden aangehouden door het onderzoeks- of vonnisgerecht totdat KBM uitspraak doet (artikel 11).

Opmerking OVB

Ook zulke korte verblijven van geesteszieken in de gevangenis schenden evenwel art. 5 EVRM en kunnen worden aanzien als onmenselijke behandeling (art. 3 EVRM). De OVB vraagt zich af waarom er niet wordt voorzien in een buffercapaciteit in andere instellingen, zoals bv. het FPC om deze - mogelijks langdurige - verblijven op te vangen.

3.2 De uitvoeringsmodaliteiten

Tegelijk met de beslissing de geïnterneerde in een inrichting te plaatsen of op enig ander moment in het verloop van de uitvoering van de internering, kan de KBM de geïnterneerde ook volgende uitvoeringsmodaliteiten toekennen (artikel 20-28 Interneringswet):

- De uitgaansvergunning

- Het verlof
- De beperkte detentie
- Het elektronisch toezicht voor - eenmalig verlengbare - termijn van 6 maanden
- Invrijheidstelling op proef (m.h.o. op een residentieel of ambulantly zorgtraject)
- vervroegde invrijheidstelling met oog op verwijdering grondgebied

Wanneer modaliteiten worden toegekend, zijn ze uitvoerbaar vanaf de dag dat de beslissing kracht van gewijsde heeft, tenzij KBM hiervoor een andere datum of ander moment (bijvoorbeeld "als er plaats is in instelling x") bepaalt (artikel 45 Interneringswet, gewijzigd door artikel 177 PPIII). De KBLM legt hierbij de algemene voorwaarden uit artikel 36 Interneringswet op en kan ook bijzondere geïndividualiseerde voorwaarden met het oog op het zorgtraject of het vermijden van de tegenaanwijzingen of in het belang van het slachtoffer opleggen (artikel 37).

Voor de verdere invulling en de tegenaanwijzingen van deze uitvoeringsmodaliteiten wordt verwezen naar de artikelen 20-27 en 38-42 Interneringswet, die door PPIII op sommige vlakken zijn gewijzigd¹¹. Hier wordt volstaan met enkele opvallende wijzigingen in PPIII te benoemen.

- Het is zo belangrijk aan te stippen dat bij de beperkte detentie, het elektronisch toezicht en de IV op proef de tegenaanwijzing van "onvoldoende verbetering" wordt geschrapt door Potpourri III omdat het net de bedoeling van de uitvoeringsmodaliteiten kan zijn om die verbetering in een residentieel of ambulantly zorgtraject verder na te streven.
- Wat de door de rechter opgelegde contactverboden van artikel 17 betreft, is het ook belangrijk te vermelden dat de KBM deze kan aanpassen of opheffen. Ze moeten door PPIII ook niet meer verplicht worden opgelegd bij een invrijheidstelling op proef (artikel 37 Interneringswet). De KBM kan wel op basis van artikel 40 de toekenning van de beperkte detentie, elektronisch toezicht of invrijheidstelling op proef voor deze zedenmisdriven koppelen aan de voorwaarde een gespecialiseerde behandeling te volgen¹².
- Net als in Potpourri II worden geïnterneerden **zonder recht op verblijf** uitgesloten van uitvoeringsmodaliteiten, met uitzondering van de uitgaansvergunning om andere dan resocialiserende doeleinden (artikel 22/1 en 27 Interneringswet). Er wordt volop ingespeeld op de voorlopige invrijheidstelling met oog op verwijdering van het grondgebied. De geïnterneerde wordt verboden terug te keren naar België tijdens de proeftijd, die verlengd wordt naar 6 jaar.

Opmerking OVB

Net zoals in haar standpunt over "potpourri II" vraagt de OVB zich wel af waarom illegale geïnterneerden totaal worden uitgesloten van de uitvoeringsmodaliteiten. Zeker gelet op het feit dat de zorg op maat als doelstelling van de internering op dezelfde hoogte wordt geplaatst als de bescherming van de maatschappij, doet dit vragen rijzen. Hebben deze mensen geen recht op adequate zorg en behandeling? Is de uitzetting dan zo veel beter voor die mensen, zeker wanneer de psychiatrische behandeling in hun thuisland geen hoge toppen scheert? De tegenaanwijzing "onvoldoende verbetering" wordt trouwens ook geschrapt voor illegale geïnterneerden, omdat het OM en de KBM moeilijk zouden controleren of de buitenlandse zorgverlening

¹¹ Zo wordt de periode van verlof en de beperkte detentie bijvoorbeeld uitgebreid naar respectievelijk 14 dagen (i.p.v. 7) en 16 uur (i.p.v. 12uur).

¹² Herinner dat de deskundige hierover in zijn verslag ook al advies moet geven. Wanneer de KBM hiervan afwijkt, moet hij dit uitdrukkelijk motiveren!

adequaat is. De zorg van deze illegale geïnterneerden is dus totaal geen bekommernis meer... Gelden voor hen dan de universele mensenrechten niet ?

4. De procedure voor de KBM

Na de internering is het dus de Kamer voor de Bescherming van de Maatschappij die beslist hoe de internering zal worden uitgevoerd. De KBM bestaat uit een voorzitter-magistraat ("de rechter voor de bescherming van de maatschappij), een assessor gespecialiseerd in klinische psycholoog en/of arts-psychiater, en een assessor gespecialiseerd in re-integratie. De KBM kan zitting houden in elke rechtbank eerste aanleg van het rechtsgebied of in de (penitentiaire) inrichting waar persoon zich bevindt (Art 76 Ger.W.).

4.1 Eerste zitting van de KBM

Binnen de twee maanden na de interneringsbeslissing, zal de KBM door het Openbaar Ministerie moeten worden geadieerd (artikel 29 §1 Interneringswet). De KBM zal op de "eerste nuttige zitting" dan de zaak behandelen en dit uiterlijk binnen de 3 maanden nadat het vonnis of arrest tot internering kracht van gewijsde heeft. Deze termijn is evenwel niet gekoppeld aan enige sanctie. Bovendien kan de KBM de behandeling eenmalig uitstellen tot een latere zitting (max. 2 maanden) (artikel 32 Interneringswet).

De geïnterneerde en de slachtoffers¹³ worden met een aangetekende brief in kennis gesteld van de datum en plaats van de zitting. Wanneer de geïnterneerde zich in een penitentiaire of zorginrichting bevindt, zal de directeur/verantwoordelijke voor de zorg schriftelijk worden verwittigd (artikel 29 §4).

Het Openbaar Ministerie stelt een **dossier** samen dat bestaat uit: het vonnis of arrest tot internering, een uiteenzetting van de feiten, de verslagen van de psychiatrisch deskundigenonderzoek, een uittreksel uit het strafregister en desgevallend de slachtofferfiches en -verklaringen. Het OM geeft ook een eerste schriftelijk advies en vult het dossier verder aan met het verslag van de gevangenisdirecteur of van de verantwoordelijke voor de zorg van de zorginrichting of, indien de geïnterneerde nog op vrije voeten is, met een beknopt voorlichtingsrapport of maatschappelijke enquête¹⁴ (artikel 29 §3).

Minstens 10 dagen (voor PPIII: 4 dagen) voor deze zitting kunnen de geïnterneerde en zijn advocaat het dossier inkijken. De geïnterneerde en zijn advocaat kunnen ook een afschrift van dit dossier vragen. PPIII past artikel 29 §5 zo aan dat dit de geïnterneerde geweigerd kan worden wanneer dit een klaarblijkelijk ernstig nadeel voor zijn gezondheid kan zijn. De wettekst spreekt evenwel niet van een weigeringsgrond ten aanzien van de advocaat!

De zitting van de KBM heeft dan plaats achter gesloten deuren. De geïnterneerde verschijnt persoonlijk en wordt verplicht bijgestaan door een advocaat¹⁵. De KBM hoort de geïnterneerde, alsook desgevallend de gevangenisdirecteur of verantwoordelijke van de zorginrichting. Ook de

¹³ Het OM moet de bevoegde diensten van de Gemeenschappen (cf. Justitiehuisen geregionaliseerd door de Zesde Staatshervorming) vatten om de bij hen gekende slachtoffers te contacteren. Die diensten zullen het OM dan "slachtofferfiches" bezorgen.

¹⁴ Zulk onderzoek kan ook worden bevolen als directeur/zorgverantwoordelijke dit nodig hebben voor hun advies inzake uitvoeringsmodaliteiten als ze die informatie over het sociaal leefmilieu nodig hebben. Dit geldt ook voor het verder beheer van de internering (artikel 47 Interneringswet).

¹⁵ Wanneer er medisch-psychiatrische vragen worden gesteld waarvan de behandeling in zijn aanwezigheid schadelijk kunnen zijn voor de geïnterneerde, wordt hij daarentegen wel door zijn raadsman vertegenwoordigd.

slachtoffers, die zich kunnen laten bijstaan door een advocaat en/of een gemachtigde van een overheidsinstelling of erkende vereniging, worden op hun verzoek gehoord over de bijzondere voorwaarden bij uitvoeringsmodaliteiten die in hun belang moeten worden opgelegd. In tegenstelling tot de wet van 2014, kan de KBM geen nieuw deskundigenonderzoek bevelen, daar er voldoende info, inclusief een recent deskundigenverslag, in het dossier zit. De KBM kan wel beslissen andere personen te horen, dus ook de deskundige.

Opmerking m.b.t. de slachtoffers:

wie er als slachtoffer kan worden gehoord wordt bepaald in artikel 3, 9° Interneringswet. Deze personen kunnen, wanneer ze op de hoogte worden gebracht van de zitting van de KBM, een schriftelijk verzoek tot de voorzitter van de KBM richten met de vraag te worden geïnformeerd over het opleggen van uitvoeringsmodaliteiten en eventueel te worden gehoord over de bijzondere voorwaarden in hun belang die hiermee gepaard gaan (artikel 4 interneringswet). Voor de personen wiens burgerlijke vordering gegrond werd verklaard en de personen van wie de vonnisrechter heeft vastgesteld dat er ten aanzien van hem strafbare feiten zijn gepleegd, geldt dit überhaupt. De rechter voor de bescherming van de maatschappij beslist voor andere personen of ze een direct en legitiem belang hebben en dus in de procedure worden betrokken. Hier staat geen rechtsmiddel tegen open.

De KBM neemt de zaak dan in beraad en beslist - opnieuw zonder dat de wet een sanctie op het overschrijden van de termijn zet - binnen de 14 dagen (artikel 33 Interneringswet). Tegen deze beslissing staat geen rechtsmiddel open, ondanks aandringen van de OVB.

Dit wel echter niet zeggen dat deze beslissing daarom onherroepelijk is. In de eerste plaats kan de KBM op grond van artikel 46 zijn beslissing inzake de uitvoeringsmodaliteit of de daaraan gekoppelde voorwaarden al *voor de uitvoering* wijzigen indien nieuwe omstandigheden dit vereisen (zie artikel 46 over de procedure en het horen van de geïnterneerde). In de tweede plaats voorziet de Interneringswet in een periodieke behandeling door de KBM, waarbij ze steeds kan beslissen de geïnterneerde over te plaatsen of alsnog een (andere) uitvoeringsmodaliteit toe te kennen. De uitvoeringsmodaliteiten kunnen ook herzien of herroepen worden.

4.2 Verder beheer van de internering

Wanneer **de geïnterneerde in een inrichting** wordt geplaatst, bepaalt de KBM in het vonnis wanneer - uiterlijk binnen het jaar na het vonnis - de directeur/zorgverantwoordelijke een advies moet uitbrengen over de verdere (over)plaatsing of toekenning van uitvoeringsmodaliteiten en de daarmee gepaard gaande bijzondere voorwaarden (en bijzondere behandeling van zedendelinquenten). Dit advies moet ook een geactualiseerd psychosociaal-psychiatrisch verslag bevatten en de directeur/zorgverantwoordelijke moet de geïnterneerde ook hebben gehoord. De wetgever wil zo een **regelmatig onderzoek van het dossier door de KBM** garanderen, op basis van geactualiseerde informatie over de toestand van de geïnterneerde. Dit advies moet ook worden meegedeeld aan het Openbaar Ministerie, aan de geïnterneerde¹⁶ en zijn advocaat (artikel 43 j° 47 Interneringswet).

Het Openbaar Ministerie zal dan binnen de maand na het ontvangst van dit advies ook een advies uitbrengen (artikel 49 Interneringswet), dat door de griffie zal worden bezorgd aan de geïnterneerde en zijn advocaat. Doet het OM dit niet, kan ze dit advies voor of tijdens de zitting

¹⁶ De KBM kan dit wel opnieuw weigeren indien hij meent, op advies van de deskundige, dat de inzage klaarblijkelijk een ernstig nadeel voor de gezondheid van de geïnterneerde kan betekenen.

van de KBM nog neerleggen (artikel 50 Interneringswet). Vraag is dan wel in hoeverre de geïnterneerde en zijn advocaat dit dan nog zorgvuldig kunnen bestuderen...

Uiterlijk binnen de 2 maanden na ontvangst van het advies van de directeur, wordt de zaak opnieuw door de KBM behandeld (artikel 50 Interneringswet). De KBM kan een nieuw beknopt voorlichtingsrapport of maatschappelijke enquête en/of een nieuw deskundigenonderzoek bevelen en kan net als bij de eerste zitting alle betrokken personen horen (artikel 51 en 52 Interneringswet). De geïnterneerde kan dan steeds de (over)plaatsing of het alsnog toekennen van een uitvoeringsmodaliteit vragen. De KBM beslist dan volgens de regels die voor de eerste zitting gelden.

Opmerking plaatsbezoek KBM

*Het weze nog opgemerkt dat PPIII een artikel 81/1 toevoegt aan de interneringswet, dat de KBM toelaat om zich - net als de CBM dit nu ook al kan - ter plaatse te vergewissen van de toestand van de geïnterneerde. Zulk **plaatsbezoek** wordt door het EHRM bekeken als een belangrijk element voor een degelijke rechterlijke toetsing van de rechtmatigheid van de detentie (artikel 5§ 4 EVRM)¹⁷. Het is dan ook een positieve zaak dat het wetsontwerp dit terug opneemt in de interneringswet. De OVB acht het van groot belang dat ook de advocaat van de geïnterneerde aanwezig is bij het plaatsbezoek. Het plaatsbezoek is immers een belangrijke informatiebron voor de KBM, zodat het opportuun is dat de advocaat aanwezig is zodat hij opmerkingen kan overmaken aan de KBM en de KBM ter plaatse kan wijzen op bepaalde aspecten. Omdat het plaatsbezoek volgens de cassatierechtspraak wordt beschouwd als een "administratieve" opdracht die geen onderdeel van de eigenlijke rechtspleging vormt¹⁸, verdient het aanbeveling het aanwezigheidsrecht van de advocaat in de wet op te nemen. De wetgever ging hier evenwel niet op in. Advocaten die dit plaatsbezoek willen bijwonen zullen dan ook zelf de toelating van de minister van Justitie moeten verzoeken, conform artikel 8 van het Algemeen Reglement van de Strafinrichtingen (KB 21 mei 1965).*

Naast deze periodieke behandeling van het dossier, voorziet de Interneringswet nog in een dubbele procedure bij **hoogdringendheid**.

- In de eerste plaats kunnen de geïnterneerde, het Openbaar Ministerie of de directeur/zorgverantwoordelijke zich schriftelijk tot de "rechter voor de bescherming van maatschappij" (=de magistraat-voorzitter van de KBM) wenden om een uitgaansvergunning om niet-resocialiserende doeleinden toe te kennen. De rechter kan dan via de snelst mogelijke weg inlichtingen inwinnen en beslist zonder debat over de toekenning binnen de 5 dagen (7 als er inlichtingen werden ingewonnen). De betrokkenen, inclusief het slachtoffer, worden hiervan binnen de 24 uur op de hoogte gesteld. Er staat géén rechtsmiddel open tegen deze beslissing (artikel 53 Interneringswet), in tegenstelling tot de procedure bij hoogdringendheid van artikel 54.
- Voor de overplaatsing en andere uitvoeringsmodaliteiten (ook de uitgaansvergunning met resocialiserende doeleinden) kan er bij hoogdringendheid een verzoek worden ingediend bij de voltallige KBM. Ook hier beslist de KBM binnen de 5 dagen (7 als inlichtingen ingewonnen). Tegen deze beslissing staat wél verzet open, dat binnen de vijf werkdagen na de kennisgeving moet worden ingediend. De wet bepaalt niet hoe dit dient te gebeuren. Ingeval van verzet wordt de zaak dan op de eerste nuttige zitting van de KBM behandeld,

¹⁷ EHRM 10 januari 2013, Claes t/ België, nr. 43418/09

¹⁸ Cass. 15 januari 1980

en dit uiterlijk binnen de 14 dagen na de beslissing bij hoogdringendheid (artikel 54 Interneringswet).

- Indien de geïnterneerde om dringende medische redenen naar een ziekenhuis of penitentiair genees- en heelkundig centrum wordt overgebracht, moet de KBM zo snel mogelijk op de hoogte worden gebracht en kan die overeenkomstig artikel 54 beslissingen nemen (artikel 55 Interneringswet).
- Ondanks deze bevoegdheden van de KBM bij hoogdringendheid, voorziet artikel 56 Interneringswet vreemd genoeg nog in een bevoegdheid voor de minister van Justitie om in dringende gevallen waarin de veiligheid op het spel staat, de geïnterneerde over te plaatsen naar een andere inrichting. De KBM wordt meteen in kennis gesteld en neemt op de eerste nuttige zitting een definitieve beslissing.

4.3 Verder verloop en schorsing, herziening, herroeping van de toegekende uitvoeringsmodaliteiten

Wanneer de geïnterneerde uitvoeringsmodaliteiten krijgt toegekend, wordt hij gecontroleerd door de politie (artikel 19 Wet Politieambt) en het Openbaar Ministerie (artikel 57 Interneringswet). Daarnaast brengen de directeur/zorgverantwoordelijke (uitgaansvergunning) en de Justitiehuisen (andere modaliteiten) verslag uit aan de KBM over het verloop en over de (niet-)naleving van de opgelegde voorwaarden of behandeling.

De geïnterneerde, het Openbaar Ministerie en de directeur/zorgverantwoordelijke kunnen de KBM steeds schriftelijk verzoeken de opgelegde **voorwaarden te schorsen of aan te passen** aan de gewijzigde omstandigheden, zonder ze te verscherpen of bijkomende voorwaarden op te leggen. De andere betrokkenen, inclusief het slachtoffer wanneer de voorwaarden in zijn belang zijn opgelegd, worden van dit verzoek in kennis worden gesteld en kunnen hun opmerkingen overmaken. De KBM kan alle nuttige inlichtingen inwinnen en kan een zitting organiseren waar de betrokkenen kunnen worden gehoord. De KBM beslist dan over het verzoek. Hier staat geen rechtsmiddel tegen open (artikel 58 Interneringswet).

Daarnaast kunnen ook de toegekende **modaliteiten worden herroepen en herzien**. Het Openbaar Ministerie kan de KBM adriëren met het oog op de herroeping van de toegekende modaliteit wanneer de geïnterneerde opnieuw misdrijven pleegt zoals omschreven in artikel 9, wanneer hij zijn afspraken of voorwaarden niet nakomt, wanneer hij een ernstig gevaar vormt voor zichzelf of voor derden, of wanneer een deskundige vaststelt dat zijn geestestoestand zo sterk achteruitgaat dat de uitvoeringsmodaliteit niet meer aangewezen is (artikel 59 Interneringswet).

In die gevallen kan het OM ook de schorsing van de modaliteit gedurende een maand vorderen (artikel 61 Interneringswet). Wanneer de geïnterneerde bovendien een ernstig gevaar voor de fysieke of psychische integriteit van derden uitmaakt, kan het OM zijn onmiddellijke aanhouding bevelen. De geïnterneerde wordt dan opgesloten in de psychiatrische afdeling van de gevangenis en de KBM zal zich binnen de 7 dagen moeten uitspreken over de schorsing van de modaliteit (artikel 65 Interneringswet)

De KBM behandelt de zaak binnen de 15 dagen na de aanhangigmaking. De geïnterneerde en het slachtoffer worden hiervan bij aangetekend schrijven in kennis gesteld, de geïnterneerde kan het dossier vier dagen voor de zitting inkijken en zowel de geïnterneerde, het OM en het slachtoffer

(m.b.t. de in zijn belang opgelegde voorwaarden¹⁹) worden gehoord. De KBM beslist dan binnen de 7 dagen nadat ze de zaak in beraad nam over de herroeping, schorsing en herziening.

Herroept ze de modaliteit, dan wordt de geïnterneerde onmiddellijk in een inrichting geplaatst of wordt het verlov,... onmiddellijk stopgezet (artikel 60). De KBM bepaalt dan een datum waarop zij een nieuw advies van de directeur/zorgverantwoordelijke verwacht (cf. artikel 43 j° 47). De geïnterneerde kan ook dan steeds een verzoek tot toekenning van een (andere) modaliteit indienen.

De KBM kan de modaliteit ook gewoon laten hervatten. Wanneer ze geen beslissing neemt binnen de maand na een schorsing, wordt de toegekende modaliteit ook hervat. Wanneer de KBM evenwel beslist de schorsing op te heffen en/of wanneer ze meent dat een herroeping niet aangewezen is, kan ze de modaliteit herzien. Ze kan hierbij dan ook andere of aangescherpte voorwaarden opleggen (artikel 62 Interneringswet).

Tegen deze beslissing kan wél verzet worden aangetekend. Opnieuw bepaalt de Interneringswet niet hoe dit moet gebeuren...

Opmerking OVB:

*Naast de vraag waarom er niet wordt voorzien in een rechtsmiddel tegen elke beslissing van de KBM (zoals een momenteel besproken wetsvoorstel wil invoeren in het kader van de strafuitvoering), vraagt de OVB zich af waarom er tegen deze herroepingsbeslissingen geen **hoger beroep** wordt voorzien zodat een andere rechterlijke instantie zich kan uitspreken over deze beslissingen. Dit is een wezenlijke waarborg voor een zorgvuldige beslissing over het lot van deze erg kwetsbare personen. Dit zou bij dezelfde instantie kunnen als bij de beslissing tot de internering van veroordeelden (zie verder). De wetgever ging evenwel niet op dit voorstel.*

5. De definitieve invrijheidsstelling (artikel 66-75 Interneringswet)

Wanneer een persoon wordt geïnterneerd, weet hij nooit wanneer hij terug definitief in vrijheid zal worden gesteld. Anders dan een straf, is de interneringsmaatregel van onbepaalde duur. Niet de rechter die de internering beveelt, maar de KBM zal beslissen wanneer de internering definitief een einde neemt en de geïnterneerde volledig in vrijheid wordt gesteld. Dit is krachtens artikel 66 Interneringswet mogelijk indien:

- De proeftijd bij de voorlopige invrijheidsstelling een einde neemt; en
- “op voorwaarde dat de geestesstoornis voldoende gestabiliseerd is, zodat redelijkerwijze niet te vrezen valt dat de geïnterneerde persoon, al dan niet ten gevolge van zijn geestesstoornis, eventueel in samenhang met andere risicofactoren, opnieuw misdrijven zoals bedoeld in artikel 9, § 1, 1°, zal plegen” .

Opmerking OVB: de definitieve invrijheidsstelling wordt dus niet enkel en alleen beoordeeld op grond van de geestestoestand van de geïnterneerde. De bescherming van de maatschappij wordt hier dus de eerste toetssteen. Op de wijze

¹⁹ PPIII schrapt hierbij de vereiste dat ook het OM zich over deze slachtoffergerichte voorwaarden moet uitspreken.

wordt evenwel de band tussen de geestesstoornis en de vrijheidsberoving doorgeknipt. Deze wetswijziging lijkt dan ook in strijd met artikel 5.4 EVRM en de rechtspraak van het EHRM, die de vrijheidsberoving enkel rechtvaardigt zolang de geestesstoornis blijft duren²⁰. Zodra de geïnterneerde dus genezen is, vervalt de grond van de vrijheidsberoving.

De definitieve invrijheidstelling kan dus alleen volgen nadat de geïnterneerde op proef in vrijheid is gesteld. Nadat de KBM een verslag van het justitiehuis (3 maanden voor einde proeftijd) en een advies van het Openbaar Ministerie (2 maanden voor einde proeftijd), kan ze een maand voor het einde van de proeftijd de geïnterneerde definitief in vrijheid stellen. Wanneer de KBM meent dat een nieuw deskundigenonderzoek noodzakelijk is voor haar beslissing (dat moet voldoen aan de regels van artikel 5 e.v., dus met bijstand van een advocaat), wordt de proeftijd met 4 maanden verlengd alvorens de KBM uitspraak doet²¹ (artikel 67§1 Interneringswet). De KBM kan ook beslissen de behandeling van de zaak eenmalig en maximum 2 maanden uit te stellen zonder dat dit uitstel de proeftijd overschrijdt. De geïnterneerde blijft in deze periode onderworpen aan de opgelegde voorwaarden (artikel 70 Interneringswet).

De geïnterneerde en de advocaat worden bij aangetekend schrijven in kennis gesteld van de datum van de zitting. Nadat ze eerder al een kopie van het advies van het Openbaar Ministerie ontvingen van de griffie, kunnen ze minstens 10 dagen voor de zitting ook het dossier inkijken en op verzoek een afschrift krijgen. Merk op dat de mogelijkheid van de KBM om de inzage te beperken om gezondheidsredenen, die gedurende de ganse procedure in de Interneringswet is opgenomen, door PPIII geschrapt wordt. Volgens de wetgever kan men er immers van uitgaan dat de geïnterneerde op het einde van de internering voldoende vooruitgang heeft geboekt om die inzage mogelijk te maken.

Tijdens de zitting (achter gesloten deuren; artikel 69) hoort de KBM de geïnterneerde en zijn advocaat. De geïnterneerde moet opnieuw persoonlijk aanwezig zijn, tenzij het behandelen van bepaalde medisch-psychiatrische topics in zijn aanwezigheid bijzonder schadelijk zijn. De KBM hoort ook het Openbaar Ministerie en hoort het slachtoffer, die zich kan laten bijstaan door een advocaat, in verband met de evaluatie van de voorwaarden die in zijn belang zijn opgelegd²². De KBM kan ook beslissen andere personen te horen (artikel 68 Interneringswet).

Binnen de 14 dagen nadat ze de zaak in beraad heeft genomen, doet de KBM dan uitspraak. Wanneer ze de definitieve invrijheidstelling niet toekent, kan ze de proeftermijn voor de invrijheidstelling op proef verlengen met een (hernieuwbare) termijn van maximaal 2 jaar, onder dezelfde of aangepaste voorwaarden (zonder ze te verscherpen of bijkomende voorwaarden op te leggen) (artikel 73 Interneringswet)²³. Op het einde van deze termijn, doet ze dan opnieuw uitspraak volgens de procedure die hier wordt beschreven (artikel 74).

6. Bijzondere situaties: combinatie van een gevangenisstraf en de internering

²⁰ P. VERPOORTEN, "De wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen", *T.Strafr.* 2015, 321.

²¹ Merk op dat ook het OM een deskundigenonderzoek kan vorderen voor haar advies. Het lijkt logisch dat de KBM geen nieuw onderzoek moet vorderen wanneer het OM recent nog een nieuw deskundigenonderzoek heeft gevorderd.

²² Net zoals tijdens de procedure verder beheer van de internering, moeten het OM en de directeur die voorwaarden niet meer toelichten.

²³ PPIII maakt dit artikel aanzienlijk soepeler: de wet van 2014 voorzag immers in een verlenging rechtsweg van de proeftijd zonder dat de voorwaarden konden worden aangepast.

PPIII wil komaf maken met de uitvoering van de internering in gevangenis om zo tegemoet te komen aan de veroordelingen van het EHRM. Om deze reden wordt er in het wetsontwerp ook aandacht besteed aan 2 bijzondere situaties waarin de gevangenisstraf en de internering samen vallen.

6.1 Veroordeeld tot gevangenisstraf én geïnterneerd (art 76-77 interneringswet)

Het is mogelijk, bijvoorbeeld in geval van meerdaadse samenloop, dat een persoon tegelijkertijd wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf en wordt geïnterneerd. Artikel 76 Interneringswet bepaalt dat zulke personen dan in een federale inrichting of (door artikel 204 PPIII) in een FPC moet worden geplaatst. Zodra de toelaatbaarheidsdatum van de voorwaardelijke invrijheidstelling in het kader van de strafuitvoering is bereikt, kan dit ook in een private instelling. De periode in deze instellingen wordt expliciet gelijkgesteld met detentieperiode, zodat ze meetelt voor berekening strafuitvoeringsmodaliteiten

De regels van de wet Externe Rechtspositie Veroordeelden zijn in principe van toepassing maar:

- Als proeftermijn in het kader van de interneringswet de proefperiode WER overschrijdt, dan wordt vrijheidsstraf geacht te zijn ondergaan
- Als de geestestoestand van de geïnterneerde “voldoende verbeterd” is vooraleer tijdsvoorwaarden VI zijn bereikt, dan kan de KBM hem definitief in vrijheid stellen. Hij moet dan enkel nog vrijheidsstraf ondergaan, waarvoor de strafuitvoeringsrechtbank dan bevoegd is.

6.2 De internering van veroordeelden (artikel 77/1-77/9 Interneringswet)

Op basis van de Wet Bescherming Maatschappij kan de minister van Justitie nu beslissen een veroordeelde in de gevangenis te interneren. Na kritiek in de rechtsleer (geen rechtsmiddel, geen deskundigenonderzoek, wijziging statuut door administratieve beslissing), werd dit gewijzigd door de nooit in werking getreden wet van 2007 (SURB, met cassatieberoep, vastgesteld door geneesheer, internering tot strafeinde, erna ev. gedwongen opname). De interneringswet van 2014 schrapt deze situatie echter volledig. Men ging er toen van uit dat zulke gedetineerden ook zonder wijziging van hun statuut verzorgd en behandeld kunnen worden. PPIII komt daar nu op terug.

Wanneer een geneesheer een ‘duurzame’ geestesstoornis in de zin van artikel 9 vaststelt bij veroordeelden voor misdrijven zoals in artikel 9, dan moet hij de gevangenisdirecteur op de hoogte brengen, die een verzoek tot internering tot KBM kan richten. PPIII verplicht het deskundigenonderzoek, eventueel gepaard met een observatie in het nog op te richten klinisch centrum. Binnen de maand²⁴ na het ontvangst van dit rapport geeft het Openbaar Ministerie zijn advies, dat ook wordt meegedeeld aan de veroordeelde.

Binnen de 2 maanden na het deskundigenrapport, behandelt de KBM de zaak (al kan ze ook hier de zaak eenmalig uitstellen). Ten minste 10 dagen voor de behandeling voor de KBM hebben de gedetineerde en zijn advocaat en inzage in het dossier (mogelijke beperking interneringswet geldt hier niet omdat hij nog steeds een veroordeelde is). Het slachtoffer wordt niet in de procedure betrokken (wel ingelicht), al kan de KBM wel elke persoon horen.

Tegen de beslissing van de KBM is er hoger beroep mogelijk bij een correctionele kamer van het hof van beroep. Het Openbaar Ministerie en de veroordeelde kunnen binnen de 15 dagen na het

²⁴ Al voorziet de wet wel opnieuw de mogelijkheid dit advies schriftelijk neer te leggen tijdens de zitting van de KBM...

vonnis, respectievelijk de betekening een verklaring tot hoger beroep instellen op de griffie van de strafuitvoeringsrechtbank. De Interneringswet rept met geen woord over een verplichte opgave van de grieven. Het hof van beroep hoort de veroordeelde en het Openbaar Ministerie achter gesloten deuren en doet binnen de 15 dagen na het instellen van het hoger beroep uitspraak.

In afwachting van de uitspraak in hoger beroep, zal de geïnterneerde veroordeelde in de psychiatrische afdeling van de gevangenis verblijven. Zodra de interneringsbeslissing kracht van gewijsde heeft, zal hij worden geplaatst in een FPC of in inrichtingen tot bescherming maatschappij (geen veroordeling meer, maar beveiliging) of indien VI mogelijk is, in een private instelling. De tijdsvoorwaarden van de Wet Externe Rechtspositie blijven wel gelden.

Na het strafeinde, is er sprake van een pure internering en zijn alle regels van de interneringswet van toepassing. Wordt hij echter 'gezezen' verklaart voor het strafeinde, wordt hij terug een gewone gedetineerde.

7. Cassatieberoep

Tegen de beslissingen van de kamer voor de bescherming van de maatschappij met betrekking tot de toekenning, de afwijzing of de herroeping van de beperkte detentie, het elektronisch toezicht, de vrijstelling op proef en de vervroegde invrijheidstelling met het oog op de verwijdering van het grondgebied of met het oog op de overlevering en tot de herziening van de aan genoemde modaliteiten gekoppelde bijzondere voorwaarden, met betrekking tot de definitieve invrijheidstelling, evenals tegen de beslissing tot internering van een veroordeelde overeenkomstig artikel 77/5, staat cassatieberoep open voor het openbaar ministerie en de advocaat van de geïnterneerde persoon. Dit cassatieberoep moet worden ingesteld binnen de vijf werkdagen, te rekenen vanaf de betekening van de beslissing.

PPIII komt zo ook tegemoet aan het arrest van het Grondwettelijk Hof dat de Interneringswet van 2014 op dit punt vernietigde. Gelet op de moeilijke communicatie tussen een geesteszieke en de advocaat (die verplicht moet optreden in cassatie), acht het Hof een termijn van 48 uur te kort. PPIII trekt dit nu op naar 5 dagen, al had de OVB gepleit voor 15 dagen...

II. Overzicht van inwerkingtreding bepalingen

A. ELEKTRONISCHE BETEKENING

Artikelen 8 tot 17 PP III, die de nieuwe procedure van elektronische betekening invoeren in het Gerechtelijk Wetboek, treden in werking op 31 december 2016 (cfr. art. 261 PP III).

B. VERDELINGSINCIDENTEN

Art. 27, 1° en 3° PP III treden in werking op 23 mei 2016, zijnde tien dagen na publicatie in het *Belgisch Staatsblad*.

Art. 27, 2° PP III treedt in werking op dezelfde datum als de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering, met name dus op 1 oktober 2016 (cfr. infra).

C. INTERNERING

De inwerkingtreding van de interneringswet werd uitgesteld naar 1 oktober 2016.

Tijdens de hoorzittingen uitten verschillende deskundigen hun bezorgdheid over de snelle datum van inwerkingtreding. Om de overheveling van bevoegdheden, dossiers en personeel van de Commissies voor de Bescherming van de Maatschappij naar de Kamers voor Bescherming van de Maatschappij volledig mogelijk te maken²⁵, wordt de inwerkingtreding uitgesteld.

De Interneringswet zal vanaf de inwerkingtreding van toepassing zijn op alle lopende zaken (artikel 134 Interneringswet), met uitzondering van de overgangsmaatregelen die bepaald zijn in artikel 135 van de Interneringswet.

²⁵ Dossiers CBM worden ingeschreven op de algemene rol van de bevoegde KBM (artikel 135 §1)

III. Beknopt overzicht van de door de OVB genomen acties

Datum	Gebeurtenis/actie OVB
22/07/2015	Voorontwerp PPIII bezorgd aan OVB (Interneringswet nog geen onderdeel)
21/08/2015	Opmerkingen OVB op voorontwerp bezorgd aan de minister van Justitie
05/10/2015	Vraag advies commissie gerechtelijk recht OVB
23/10/2015	Ministerraad keurt voorontwerp PPIII goed (mèt wijzigingen Interneringswet)
27/10/2015	OVB ontvangt dit goedgekeurde voorontwerp
08/01/2016	Ministerraad keurt wetsontwerp goed na advies Raad van State
18/01/2016	Wetsontwerp neergelegd in de Kamer
22/02/2016	Geactualiseerd OVB-standpunt bezorgd aan de minister en de meerderheidspartijen
23/02/2016	Hoorzitting in de Commissie Justitie. OVB gehoord inzake de internering
02/03/2016	Wetsontwerp goedgekeurd in eerste lezing Commissie Justitie
12/04/2016	Wetsontwerp goedgekeurd in tweede lezing Commissie Justitie
28/04/2016	Wetsontwerp goedgekeurd in plenaire vergadering van de Kamer
13/05/2016	Publicatie wet in <i>Belgisch Staatsblad</i>

Publicaties OVB over potpourri III

- “Potpourri III neergelegd in de Kamer”, *OrdeExpress*, 4 februari 2016.
- “Potpourri III in het parlement: OVB gehoord over standpunt internering” *OrdeExpress*, 3 maart 2016.
- “Potpourri III goedgekeurd in Commissie Justitie”, *OrdeExpress*, 17 maart 2016.
- “Stand van zaken Potpourri III en IV”, *OrdeExpress*, 12 mei 2016.

IV. Standpunten OVB

De OVB bracht twee standpunten uit over Potpourri III. Het eerste d.d. 21 augustus 2015 betref het voorontwerp, terwijl het tweede d.d. 22 februari 2016 betrekking had op het neergelegde wetsontwerp. Vermits de wijzigingen van de interneringswet niet in het eerste voorontwerp stonden, gaat dit tweede standpunt uitsluitend over de internering.

STANDPUNT

Commentaar OVB op het derde potpourri-voorontwerp

21 augustus 2015

(red. studiedienst: Bart Coppein, Pieter Tersago en Philippe Gérard)

Contactpersoon: bart.coppein@ordevanvlaamsebalies.be

1. Inleiding

De OVB heeft kennis genomen van het derde potpourri-voorontwerp d.d. 15 juli 2015 en bezorgt in voorliggend standpunt haar opmerkingen daarover.

Vooraf wenst de OVB te onderstrepen dat ze met veel van de voorgestelde maatregelen volledig kan instemmen en onderschrijft dat die de rechtzoekenden en de algemene werking van justitie ten goede zullen komen. De OVB verwijst in dit verband onder meer naar:

- de beheersing van de gerechtskosten in het algemeen
- de consequente digitale vervanging van papieren aangetekende zendingen
- de hervorming van de gerechtelijke stage in het algemeen
- de uitvoering van de wet van 5 mei 2014 op de internering
- de klachtbevoegdheid bij de Hoge Raad voor de Justitie
- de reparaties en technische aanpassingen

Daarnaast meent de OVB over een aantal zaken geen stelling te kunnen innemen, met name over de maatregelen die betrekking hebben op het statuut van het gerechtspersoneel en de magistratuur of nog op de benoemingsprocedure van gerechtsdeurwaarders.

Uiteraard heeft de OVB ten aanzien van een beperkt aantal aspecten wel degelijk fundamentele opmerkingen. Tegelijk wil ze van de gelegenheid gebruik maken om een pleidooi te houden voor een aantal addenda zoals hierna toegelicht. De betreffende artikelen worden hierna besproken in de volgorde van het voorontwerp en het Gerechtelijk Wetboek.

2. Procedure bij bevoegdheidsincidenten (art. 9 van het voorontwerp – wijziging art. 88 Ger.W.)

De OVB begrijpt en steunt de intentie van de minister om de procedure bij bevoegdheidsincidenten binnen eenzelfde rechtbank tussen afdelingen, secties, kamers en rechters vlotter en efficiënter te laten verlopen en zo weinig mogelijk tijd te verliezen.

Onder de huidige wetgeving van art. 88 Ger.W. geeft de griffie kennis van enerzijds het incident en anderzijds van de uitspraak van de voorzitter van de rechtbank aan de partijen, die over een termijn van acht dagen beschikken om een memorie in te dienen en moet daarnaast tevens het openbaar ministerie advies uitbrengen. In de voorgestelde regeling verdwijnt de verplichte kennisgeving. Het feit dat de partijen van een ambtshalve opgeworpen onbevoegdheid van art. 88 Ger. W. geen kennis krijgen en derhalve geen mogelijkheid hebben tot het indienen van een memorie, holt het recht op toegang tot de rechter uit.

De OVB vraagt om minstens het verplicht karakter te behouden van de kennisgeving aan de partijen van het bevoegdheidsincident met mogelijkheid tot indiening van een memorie.

3. De uitoefening van taken van de parketmagistraat door de secretaris (art. 20 van het voorontwerp – wijziging art. 176 Ger.W.)

De OVB kan de minister volgen in zijn betrachting om de werklast van parketmagistraten te verlichten, maar vraagt zich af of de delegatie van een beperkt aantal bevoegdheden in burgerlijke zaken binnen een strikt bepaalde procedure daarvoor het juiste middel is. Ook al zou dit krachtens art. 20 van het voorontwerp enkel kunnen worden gedelegeerd aan secretarissen bij het parket-generaal, auditoraat-generaal, federaal parket, parket of arbeidsauditoraat, die beschikken over een anciënniteit van minstens tien jaar, die houder zijn van een diploma van doctor, licentiaat of master in de rechten en zouden de betreffende medewerkers vanzelfsprekend de toegekende bevoegdheden uitoefenen onder de verantwoordelijkheid van één of meerdere magistraten, dan nog meent de OVB dat dergelijke oplossing een aantal onvolmaaktheden vertoont en te kort door de bocht gaat.

Enerzijds komt het de OVB principieel voor dat de secretaris en de parketmagistraat door hun verschillende vooropleiding en vorming niet zomaar automatisch elkaars taken kunnen overnemen; ten andere is hun statuut en verloning evenmin gelijk. Als de wetgever heeft bepaald dat een aantal bevoegdheden door parketmagistraten moeten worden uitgevoerd, moet de burger erop kunnen vertrouwen dat het ook effectief magistraten zijn die deze bevoegdheden uitoefenen. De OVB begrijpt eens te meer dat er een reëel probleem van werklast bestaat, maar vraagt om daarvoor bij voorkeur de gepaste maatregelen te nemen in het kader van de lopende werklastmeting (*cfr. infra*). Als de conclusie voor bepaalde parketten of auditoraten zou zijn dat de beschikbare parketmagistraten niet meer in verhouding staan tot de werklast, moet een verschuiving/mobiliteit van parketmagistraten daaraan op de eerste plaats verhelpen.

Anderzijds oordeelt de OVB dat het voorontwerp *de facto* de korpschef een te grote vrijheid verleent om tot dergelijke maatregelen over te gaan, doordat het momenteel geen omschrijving bevat van de mogelijk toekenbare bevoegdheden aan de secretaris of niet verwijst naar een bevoegdheid van de Koning terzake. De memorie van toelichting verduidelijkt weliswaar dat het

moet gaan om “*een aantal kleinere bevoegdheden*” en voegt daaraan toe dat de minister van Justitie op advies van het College van procureurs-generaal een concrete lijst van bevoegdheden zal opstellen die in aanmerking komen om toegekend te kunnen worden. De OVB meent dat het naar wetgevingstechniek juist zou zijn om in de wet op te nemen dat de Koning de bevoegdheden bepaalt. De OVB dringt er eveneens op aan om naast het College van procureurs-generaal ook de advocatuur betrokken wordt en advies kan geven over dergelijke lijst met toekenbare bevoegdheden.

4. De adviesprocedure voor de benoeming van magistraten (art. 28 van het voorontwerp - wijziging art. 191bis Ger.W.)

De OVB merkt dat de minister voornemens is paragraaf 2, zesde lid te vervangen, maar wil daarbij wijzen op een mogelijk interpretatieprobleem door de huidige asymmetrie van balies en gerechtelijke arrondissementen als gevolg van het wijzigen van art. 430 Ger. W. door de wetgever. De door Charles Van Reepinghen voorgestane logica klopt daardoor niet meer.

Het betreft de volgende passage, die nagenoeg identiek is aan de huidige formulering van art. 191bis Ger.W.:

“Voorafgaand aan het mondelinge evaluatie-examen verzoekt de benoemings- en aanwijzingscommissie, langs elektronische weg, om een met redenen omkleed schriftelijk advies: 1° van een vertegenwoordiger van de balie aangewezen door de orde van de advocaten van het gerechtelijk arrondissement waar de kandidaat als advocaat werkzaam is of werkzaam geweest is. Voor het gerechtelijk arrondissement Brussel geeft al naargelang de kandidaat ingeschreven is of ingeschreven geweest is op het tableau van de Nederlandstalige of Franstalige orde van advocaten, hetzij de vertegenwoordiger van de Nederlandstalige orde, hetzij de vertegenwoordiger van de Franstalige orde advies;”

In concreto zal er verwarring bestaan over welke balie en stafhouder dit met redenen omkleed schriftelijk advies moeten uitbrengen.

Een voorbeeld moge dit verduidelijken:

- Mr. X is anno 2015 advocaat aan de balie van Mechelen. Hij wordt opgeroepen door de benoemings- en aanwijzingscommissie voor het mondeling evaluatie-examen.
- De benoemings- en aanwijzingscommissie moet een met redenen omkleed schriftelijk advies vragen aan een vertegenwoordiger van de balie.
- De vertegenwoordiger van de balie moet aangewezen zijn door de orde van de advocaten van het gerechtelijk arrondissement waar de kandidaat als advocaat werkzaam is.
- Het gerechtelijk arrondissement, waartoe Mechelen behoort, is het gerechtelijk arrondissement Antwerpen, maar er bestaat geen overeenstemmende balie.
- Op basis van de huidige tekst van de wet kan de stafhouder van balie Mechelen het gevraagde met redenen omkleed schriftelijk advies niet uitbrengen, want de Mechelse balie is niet “*de orde van de advocaten van het gerechtelijk arrondissement waar de kandidaat als advocaat werkzaam is*”.
- Zijn Antwerpse tegenhanger kan dit evenmin, want de Antwerpse balie is evenmin “*de orde van de advocaten van het gerechtelijk arrondissement waar de kandidaat als advocaat werkzaam is*”.
- De “*orde van de advocaten van het gerechtelijk arrondissement waar de kandidaat als advocaat werkzaam is*” bestaat namelijk niet, vermits de formulering slaat op de niet-gecreëerde

eengemaakte balie van het nieuwe gerechtelijk arrondissement Antwerpen, dat de voltallige provincie Antwerpen beslaat.

- Indien toch aan hetzij de stafhouder van balie Mechelen hetzij de stafhouder van balie Antwerpen het met redenen omkleed schriftelijk advies zou worden gevraagd, zou dit een procedurefout kunnen uitmaken, waardoor desgevallend de vernietiging van de benoeming van de betrokken magistraat zou kunnen worden gevraagd bij de Raad van State.

De OVB stelt in de huidige situatie, waarin een fusie van de balies volgens de grenzen van de gerechtelijke arrondissementen niet door de wetgever werd opgelegd en evenmin draagvlak vond bij de betrokken balies om los van wettelijk ingrijpen tot stand te komen, maar waarin tevens niet kan worden uitgesloten dat er in de nabije of verdere toekomst alsnog nieuwe organisatiestructuren van de advocatuur ontstaan, voor om de tekst als volgt te wijzigen:

“Voorafgaand aan het mondelinge evaluatie-examen verzoekt de benoemings- en aanwijzingscommissie, langs elektronische weg, om een met redenen omkleed schriftelijk advies: 1° van een vertegenwoordiger van de balie aangewezen door de voorzitter van de Orde van Vlaamse Balies voor Nederlandstalige kandidaten die werkzaam zijn of waren als advocaat en door de voorzitter van de Ordre des barreaux francophones et germanophone voor Frans- en Duitstalige kandidaten die werkzaam zijn of waren als advocaat.”

Het is juist dat de onduidelijkheid op het eerste gezicht ook zou kunnen worden weggenomen door een toevoegen van een zinsnede *“of van de afdeling van het gerechtelijk arrondissement”*, maar dit lijkt de OVB minder aangewezen, vermits niet kan worden gegarandeerd dat de huidige balies met hun huidige territoriale omschrijvingen in die vorm zullen blijven bestaan. De OVB wijst er in dit verband betrouwbaar op dat de balies van Tongeren en Hasselt bijvoorbeeld momenteel de nodige onderhandelingen voeren om met ingang van 1 september 2016 te fuseren tot balie Limburg, die dan zal samenvallen met het gerechtelijk arrondissement Limburg. Gesteld dat de advocaat in het bovenstaande voorbeeld advocaat zou zijn in Tongeren en in 2017 de procedure zou doorlopen, zou de wettekst derhalve wel correct kunnen worden toegepast en zou het advies moeten worden gevraagd worden aan de stafhouder van balie Limburg. Voor zijn Antwerpse of Brugse confrater zou hetzelfde probleem zich *mutatis mutandis* nog steeds stellen, vermits er tot dusver voor de betrokken balies nog geen concrete fusieplannen bestaan met de andere balies van het betrokken gerechtelijk arrondissement. De hierboven voorgestelde tekst laat de OVB en de OBFV toe om de adviesvraag intern te delegeren, ongeacht de plaatselijke baliestructuren.

Dezelfde opmerking kan worden geformuleerd met betrekking tot het advies van de vertegenwoordiger van de balie bij de benoemings- en aanwijzingsprocedure van artikel 259ter-*quater* Ger.W.

5. De voordracht van de leden-advocaten bij de Hoge Raad voor de Justitie (art. 38 van het voorontwerp – wijziging art. 259bis-2 Ger.W.)

De OVB neemt akte van de door minister voorgestelde wijziging van het tweede lid van de tweede paragraaf van art. 259bis-2 Ger.W., waarbij het niet meer mogelijk zou worden voor advocaten om zich individueel kandidaat te stellen.

De OVB meent evenwel dat de voorgestelde wijziging niet geheel duidelijk is en betreurt eveneens dat de minister het effectieve benoemingsrecht in handen van de Senaat houdt.

De OVB merkt op dat in het voorontwerp sprake is van een voordracht van de advocaten “*door elk van de orden van advocaten*”. Bij een letterlijke lezing van de wettekst meent de OVB dat dit moet worden geïnterpreteerd als alle lokale orden van advocaten, daar waar het de OVB – gelet op het belang van de vertegenwoordiging van de advocatuur in de Hoge Raad voor de Justitie voor de collectiviteit van de beroepsgroep – logisch voorkomt dat de voordracht uitdrukkelijk gebeurt door de twee communautaire Ordes, zijnde de OVB en de OBF. De OVB dringt dan ook aan op een tekstaanpassing in die zin.

De OVB verwijst in dat verband nog naar haar eigen wetsvoorstel daaromtrent d.d. 13 mei 2009, met een volledig voorstel van vervanging van het betreffende artikel, dat ze als bijlage bij dit document opneemt, en dat ze tot nader order onverkort wenst aan te houden.

De OVB herinnert tevens aan aanbeveling 18 van haar verkiezingsmemorandum:

“De OVB vraagt dat advocaten die namens de advocatuur in de Hoge Raad voor Justitie willen zetelen hun kandidatuur voorleggen aan haar algemene vergadering (en mutatis mutandis aan die van de OBF), die vervolgens de kandidaten van haar keuze kan voordragen. Alleen op die manier kan politieke inmenging volledig worden geweerd en worden alle kandidaturen gelijk behandeld. De OVB vraagt bijgevolg haar wetsvoorstel van 13 mei 2009 ter aanpassing van artikel 259bis-2, §2 Ger. W. opnieuw in het parlement in te dienen en goed te keuren.”

6. De toegang van de advocatuur tot de magistratuur (art. 47 van het voorontwerp – wijziging art. 259octies Ger.W.)

De OVB neemt akte van de voorgestelde hervorming van de gerechtelijke stage en het behoud van de mogelijkheid tot buitenstage bij een advocaat in het kader van de basisstage. De OVB wenst te beklemtonen dat ervaring binnen de advocatuur zonder meer een grote meerwaarde biedt voor toekomstige magistraten. Wanneer de stagiair geen balie-ervaring heeft, acht de OVB het daarom raadzaam dat de stagiair verplicht stage loopt in een advocatenkantoor.

7. Afschaffing structurele inzet advocaten als plaatsvervangende rechters (addendum)

De OVB merkt op dat in tal van artikelen sprake is van plaatsvervangende rechters en wil in dit verband wijzen op aanbeveling 16 van haar verkiezingsmemorandum, die ze hieronder integraal overneemt.

“De OVB blijft zich nadrukkelijk kanten tegen de structurele inzet van advocaten als plaatsvervangende rechters. Een betere benutting van het beschikbare magistratenkorps kan de gerechtelijke achterstand oplossen. De OVB vraagt om een pool van toegevoegde rechters samen te stellen voor de vervanging van magistraten die om de één of andere reden verhinderd zijn. De advocaat is bij uitstek partijdig en dient niet om te verwachten afwezigheden of laattijdige opvullingen van het wettelijk kader op te vangen.”

8. Afwerking en opvolging werklastmeting (art. 109 van het voorontwerp)

De OVB bemerkt dat de minister bepaalt dat de werklastmeting bij de hoven en rechtbanken moet worden afgerond tegen (eind) 2015 en voor het Openbaar ministerie tegen eind 2016.

De OVB wijst in dit verband naar aanbeveling 10 van haar verkiezingsmemorandum en dringt er in elk geval op aan dat binnen afzienbare tijd tot een daadwerkelijke afronding én opvolging wordt overgegaan.

“De OVB vraagt eens te meer de werklast van de magistraten van rechtbanken en hoven objectief in kaart te brengen. De advocatuur ervaart dat er op bepaalde plaatsen – onder meer in bepaalde kamers van de hoven van beroep te Gent en Brussel – een ernstige gerechtelijke achterstand heerst, daar waar op andere plaatsen nauwelijks voldoende contentieux aanwezig is om de inzet van het beschikbare magistratenkorps te kunnen verantwoorden. In beide gevallen is de rechtzoekende het slachtoffer, ofwel omdat verjaring dreigt ofwel omdat er te weinig specialisatie en expertise in hoofde van de magistratuur aanwezig is.

De OVB juicht toe dat in de aflopende legislatuur een poging werd ondernomen voor het gerechtelijk arrondissement Brussel en dat voor de hoven van beroep werklastmetingen in uitvoering zijn. De OVB vraagt evenwel dat de resultaten van die metingen niet onder de mat worden geveegd en dat ter uitvoering eveneens de nodige verschuivingen gebeuren. De OVB betreurt in dat verband nog dat de advocatuur niet werd gevraagd op de één of andere wijze te participeren; advocaten zijn bevoorrechte getuigen en kunnen als geen ander het concrete functioneren van een magistraat of rechtbank beoordelen.”

9. Noodzaak koppeling e-Box aan Digitaal Platform voor de Advocaat (DPA)

Zoals reeds opgemerkt in het standpunt dat de OVB heeft uitgebracht ten aanzien van het eerste PP I-voorontwerp, steunt de OVB de minister in zijn streven om de aangetekende papieren verzendingen af te schaffen en te vervangen door een digitaal alternatief. Alhoewel dit in nergens in de memorie van toelichting noch in het voorontwerp van PP III wordt opgemerkt, meent de OVB dat de minister de facto dergelijk digitaal alternatief zal uitwerken onder de vorm van de e-Box.

De OVB herhaalt eens te meer dat zij alleen kan instemmen met de e-Box als die gekoppeld wordt aan haar Digitaal Platform voor de Advocaat (DPA), zodat advocaten van daaruit onmiddellijk toegang hebben tot de e-Box met een unieke inlog-procedure via de e-ID. De OVB herhaalt eveneens haar engagement om bij het vervullen van die voorwaarde de advocatuur maximaal te

begeleiden in de omschakeling naar een digitale procedure. De aanwezigheid van een omvattende draadloze internet-aansluiting (wifi) in gerechtsgebouwen zal de vervulling van dit engagement optimaal begeleiden.

STANDPUNT

Potpourri III: opmerkingen OVB over de wijzigingen inzake internering

De Orde van Vlaamse Balies is al jaren bekommerd om de mensonterende toestand van geesteszieke delinquenten, die zonder kwalitatieve behandeling wegwijnen in de gevangenis. De OVB is dan ook zeer verheugd dat de wet van wet 5 mei 2014 betreffende de internering van personen in werking zal treden op 1 juli 2016 (cfr. potpourriwet I). In het voorliggende wetsontwerp "potpourri III" wil de regering nog enkele verbeteringen aanbrengen aan de nieuwe interneringswet om een "gediversifieerd en geïntegreerd" zorgaanbod in een veilige omgeving te bewerkstelligen. De OVB schaart zich ten volle achter deze doelstelling en wil enkele opmerkingen formuleren om hier constructief aan mee te werken.

1. Het toepassingsgebied van de internering

Een van de meest belangrijke wijzigingen in PPIII is de beperking van de beveiligingsmaatregel van de internering tot de personen waarvoor deze maatregel van onbepaalde duur echt nodig is en tegen wie de maatschappij echt beschermd moet worden. De wetgever wil het oneigenlijk gebruik van internering voor lichtere feiten indammen (vermogensmisdrijven,...). Daarom beperkt het wetsontwerp het toepassingsgebied van de interneringswet tot daders van **niet-correctionaliseerbare misdaden of correctionaliseerbare misdaden of wanbedrijven die "een aantasting of een bedreiging van de fysieke of psychische integriteit" opleveren** (nieuw art. 9 Interneringswet). Deze beperking geldt ook voor de beoordeling van de sociale gevaarlijkheid, in die zin dat internering enkel mogelijk is - en definitieve invrijheidstelling later kan worden geweigerd (nieuw artikel 66 interneringswet) - wanneer het risico bestaat dat de persoon opnieuw zulke feiten zal plegen. Ook de toekenning van uitvoeringsmodaliteiten kunnen worden herroepen wanneer de geïnterneerde opnieuw wordt veroordeeld voor zulke feiten (nieuw artikel 59 interneringswet).

Eerst en vooral wil de OVB opmerken dat de huidige omschrijving niet strookt met de door "potpourri II" ingevoerde wijzigingen, die alle misdaden (m.u.v. politieke en drukpersmisdrijven) correctionaliseerbaar maakt. De wetgever dient deze omschrijving dus anders te verwoorden of

dient, verwijzend naar PP II de eerste gedachtenstreep van art. 9 Interneringswet weg te laten, hetgeen logischer is.

De OVB kan zich wel vinden in de redenering de internering voor te behouden voor de zwaarste misdrijven, al vraagt ze zich - net als de Raad van State - af of de wettelijke omschrijving wel voldoende precies is. Samenlezing van het nieuwe art. 9 Interneringswet en de voorbereidende werken leert immers dat in sommige gevallen de vraag de fysieke of psychische integriteit is aangetast aan de feitelijke appreciatie van de rechter kan worden overgelaten, hetgeen, zoals de RvSt terecht aangaf, het rechtszekerheidsbeginsel en legaliteitsbeginsel in strafzaken aantast.

Mogelijke oplossingen:

- a. Een wettelijke lijst met de misdrijven waarvoor internering dan mogelijk is, lijkt een optie om de rechtszekerheid te garanderen. Prof. VERBRUGGEN en mevr. HANOUILLE suggereerden tijdens de hoorzitting van 14 januari 2014 in het kader van de interneringswet van 2014, bijvoorbeeld om de "zwarte lijst" van misdrijven waarvoor de rechter geen werkstraf kan opleggen als inspiratiebron te gebruiken. Deze lijst werd trouwens door potpourri II aangepast, zodat ook de thans niet-correctionaliseerbare misdaden daaronder vallen.
- b. Een andere optie zou kunnen zijn om te voorzien in een specifieke motiveringsplicht voor de strafrechter met betrekking tot de vraag waarom het misdrijf in kwestie al dan niet een aantasting of bedreiging van de fysieke of psychische integriteit is. Zo is er immers controle in hoger beroep mogelijk.

Daarnaast rijst de vraag wat het lot is van geesteszieke daders van die andere misdrijven. Krachtens artikel 71 Sw. moeten ze dan worden vrijgesproken wanneer ze op het ogenblik van de feiten niet in staat waren hun daden te controleren, zonder dat de rechter de mogelijkheid heeft hen de zorg toe te kennen die ze nodig hebben. Volgens de memorie van toelichting zouden deze daders dan gedwongen kunnen worden opgenomen wanneer de voorwaarden van de wet van 26 juni 1990 voldaan zijn om de maatschappij te beschermen²⁶. De hete aardappel wordt zo doorgeschoven naar de vrederechter...

Zou dit er ook niet tot kunnen leiden, zoals de Hoge Raad voor de Justitie opmerkt, dat strafrechters er toe neigen de geestestoestand van de beklaagde te negeren en hem een "klassieke" strafsancie op te leggen? De wetgever zou kunnen nadenken - in het kader van de herschrijving van artikel 71 Sw. - over alternatieve wegen om de dader naar het zorgcircuit te manoeuvreren, bijvoorbeeld via de toepassing van de probatie, waarbij (residentiële, dan wel ambulante) zorg dan als probatievoorwaarde wordt bepaald, of door te voorzien in soortgelijke beveiligingsmaatregelen.

2. Waarborgen voor de kwaliteit en deskundigheid van de interneringsbeslissing

De OVB schaart zich achter het verplicht deskundigenadvies alvorens de internering kan worden bevolen. De uitwerking van de kwaliteitsvereisten, alsook de waarborgen voor de tegensprekelijkheid (de bijstand van een advocaat en arts tijdens het deskundigenonderzoek, mogelijkheid om zelf inlichtingen van arts/zorgverlener over te maken en om opmerkingen te

²⁶ De Raad van State vraagt de wetgever trouwens na te denken over een mogelijke aanpassing van deze wet om de maatschappij afdoende te beschermen.

maken over verslag deskundige) kunnen op goedkeuring van de OVB rekenen. Dit waarborgt een kwalitatief en genuanceerd advies voor de KBM, die in de voorziene samenstelling (met de assessoren gespecialiseerd in klinische psychologie) zo beter in staat kan zijn een goede beslissing te nemen.

De OVB is evenwel vragende partij om in artikel 7 interneringswet te bepalen dat de verdachte zich tijdens het deskundigenonderzoek kan laten bijstaan door een advocaat **EN** (i.p.v. of) een arts. Terwijl de arts kan toezien op het psychiatrische aspect, vervult de advocaat een fundamenteel andere rol: hij moet toezien op de procedurele kant van de zaak, alsook waken over de naleving van het recht zichzelf niet te beschuldigen²⁷.

Het is bovendien een spijtige zaak dat de observatie van de verdachte in een klinisch observatiecentrum pas in werking moet treden in 2020 (cfr. potpourri II). Zoals de Raad van State opmerkt, is een grondige observatie in sommige gevallen nodig om een zorgvuldige medische expertise mogelijk te maken.

3. Geen geïnterneerden meer in de gevangenis?

Potpourri III wil een volgende stap zijn om het wetgevend kader m.b.t. de internering te verbeteren en de uitvoering van de interneringsmaatregel te verbeteren. Opnieuw worden aanzienlijke stappen voorwaarts gezet om geïnterneerden zo snel mogelijk toegang te laten krijgen tot aangepaste zorg en begeleiding.

De OVB betreurt echter dat het wetsontwerp er opnieuw niet in slaagt volledig komaf te maken met de opsluiting van geïnterneerden in de gevangenis en daarbij uitvoering zou geven aan de verschillende arresten van het EHRM en de aanbevelingen van het CPT.

De opsluiting van een geïnterneerde op de psychiatrische annex van de gevangenis is nog steeds mogelijk in geval de betrokkene is aangehouden op het ogenblik van het opleggen van de maatregel of in geval te vrezen valt dat de betrokkene zich zou onttrekken aan de tenuitvoerlegging van de maatregel (zie o.m. art. 10 en 11 Interneringswet), of ingeval van voorlopige aanhouding wanneer herroeping mogelijk is (art. 65 juncto 59 Interneringswet). De ervaring leert overigens dat het vanuit een penitentiaire setting vaak zeer moeilijk is om snel toegang te krijgen tot een aangepast zorgcircuit, bv. omdat in de gevangenis geen intakes worden georganiseerd, zodat de betrokkene soms maandenlang in de gevangenis moet blijven.

De OVB vraagt zich af waarom er niet wordt voorzien in een buffercapaciteit in andere instellingen, zoals bv. het FPC om deze mogelijks langdurige verblijven op te vangen.

Ten overvloede verwijst de OVB naar het feitenrelaas ten grondslag liggend aan het arrest De Clippel- De Donder (het overlijden van een geesteszieke op de psychiatrische annex van de gevangenis) waarbij, naast art. 5 EVRM ook het recht op leven gegarandeerd door art. 2 EVRM geschonden werd geacht. Ook korte verblijven van geesteszieken in de gevangenis schenden art. 5 EVRM en kunnen worden aanzien als onmenselijke behandeling (art. 3 EVRM).

²⁷ Cfr. K. HANOULLE, "Een nieuwe Interneringswet, een nieuwe wind door het interneringslandschap?", *Panopticon* 2015, afl. 3, 35.

4. Flexibel zorgtraject

De interneringswet van 5 mei 2014, alsook het voorliggende potpourri III leggen de klemtoon van de internering zowel op de bescherming van de maatschappij, als op het bieden van zorg op maat aan de geïnterneerde om hem een menswaardig bestaan te verzekeren en zijn re-integratie optimaal voor te bereiden. Op de KBM rust dus de moeilijke opdracht het evenwicht te zoeken tussen beide doelstellingen. Gelet op het specifiek karakter van elke geesteszieke delinquent, kan dit moeilijk *in abstracto* worden vastgelegd, noch een strak omlijdend tijds patroon volgen zoals de strafuitvoering.

Niet elke geïnterneerde moet daadwerkelijk worden opgenomen en de evolutie van de geestestoestand én de sociale gevaarlijkheid zal voor elke geïnterneerde ook anders verlopen. Niets is zo uniek als de menselijke geest en diens ontwikkeling. De OVB kan zich dan ook vinden in het **flexibel zorgtraject** dat de interneringswet vooropstelt, waarbij de KBM op elk moment (zelfs vanaf de aanvang van de internering) kan beslissen de geïnterneerde te plaatsen, dan wel uitvoeringsmodaliteiten op te leggen. Het soepeler regime van de bijzondere voorwaarden en inzake de woon- en plaatsverboden past ook perfect binnen dit flexibel regime. Het is ook positief dat de geïnterneerde na afwijzing van een uitvoeringsmodaliteit steeds meteen een nieuw verzoek kan indienen.

Net zoals in haar standpunt over “potpourri II” vraagt de OVB zich wel af waarom **geïnterneerden zonder recht op verblijf** totaal worden uitgesloten van de uitvoeringsmodaliteiten. Zeker gelet op het feit dat de zorg op maat als doelstelling van de internering op dezelfde hoogte wordt geplaatst als de bescherming van de maatschappij, doet dit vragen rijzen. Hebben deze mensen geen recht op adequate zorg en behandeling? Is de uitzetting dan zo veel beter voor die mensen, zeker wanneer de psychiatrische behandeling in hun thuisland geen hoge toppen scheert? De tegenaanwijzing “onvoldoende verbetering” wordt trouwens ook geschrapt voor illegale geïnterneerden, omdat het OM en de KBM moeilijk zouden controleren of de buitenlandse zorgverlening adequaat is (artikel 162 PPIII). De zorg van deze illegale geïnterneerden is dus totaal geen bekommernis meer... Gelden voor hen dan de universele mensenrechten niet? De OVB sluit zich aan bij de bedenkingen geformuleerd door de Raad van State.

Daarnaast wil de OVB opmerken dat het wetsontwerp ruimte laat voor het **op de lange baan schuiven van de uitvoering van de modaliteiten**, vermits de KBM de modaliteiten op een “ander moment” uitvoerbaar kan verklaren zonder hier een concrete datum aan te hechten (art 180 PPIII). De OVB erkent dat het moeilijk kan zijn te voorspellen wanneer er plaats is in een bepaalde instelling waar de geïnterneerde een behandeling zou kunnen volgen, maar heeft problemen met deze vage formulering in de wettekst.

5. Opmerkingen met betrekking tot de procedure voor de KBM

Door de interneringswet van 2014 werd het interneringscontentieux toebedeeld aan de rechterlijke macht. De interneringswet kent gedurende het ganse verloop van de internering de mogelijkheid van de geïnterneerde om zich m.b.t. de uitvoering van de internering tot een rechterlijke instantie te wenden. Dit is volgens de OVB een positieve vooruitgang die naadloos past binnen de fundamente van een democratische rechtsstaat. Als waakhond van die rechtsstaat wil de OVB evenwel enkele suggesties formuleren om de rechtspositie van de geïnterneerde nog beter te garanderen.

- Wat de **inzage in het dossier** betreft, is het uiteraard een verbetering dat de termijn wordt verlengd van 4 naar 10 dagen. De OVB durft de wetgever evenwel oproepen nog verder te gaan en de beperking van de inzage in het dossier tot een bepaalde termijn volledig te schrappen. Waarom zou de advocaat niet ten allen tijde tijdens de uitvoering naar de griffie kunnen gaan om het dossier in te kijken? Het is geen strafrechtelijk onderzoek, dus het geheim van het onderzoek speelt niet. In ondergeschikte orde zou er kunnen worden gepleit voor een inzagerecht vanaf het ogenblik dat de geïnterneerde en zijn advocaat worden opgeroepen.

Inzage in het dossier is eens te meer van belang omdat voor eerste zitting van de KBM de adviezen van het OM en de directeur niet aan de geïnterneerde worden bezorgd (i.t.t. het verder beheer (art 48 §2) en de definitieve invrijheidstelling (67§1). Bij het verder beheer van de internering wordt het OM bovendien toegelaten haar advies pas ter zitting schriftelijk neer te leggen (art 50). Gelet op deze laattijdige kennisgeving van deze adviezen, is het opportuun dat de advocaat voldoende tijd heeft om zelf het dossier op elk moment te raadplegen om de actuele geestestoestand en ontwikkeling van zijn cliënt op te volgen.

Het belang van de inzage in het dossier vergt volgens de OVB ook dat alle betrokken actoren in de procedure worden gemotiveerd om zo snel mogelijk een volledig dossier samen te stellen, zodat de advocaat steeds kan beschikken over de essentiële documenten of adviezen.

- De interneringswet kent de mogelijkheid toe aan de KBM om zich bij **hoogdringendheid** uit te spreken over alle uitvoeringsmodaliteiten of de (over)plaatsing zonder oproeping en tegenspraak van de partijen (artikel 54). Dit lijkt een wel erg ruime bevoegdheid van de KBM te zijn zonder dat de partijen hier *a priori* hun opmerkingen over kunnen maken²⁸. Nochtans erkent de OVB dat in sommige situaties zulke snelle beslissingen zonder tegensprekelijk debat gerechtvaardigd zijn (bijvoorbeeld wanneer de geïnterneerde ergens verblijft zonder aangepaste zorg of behandeling), te meer omdat er wordt voorzien in een **verzetsmogelijkheid** voor de partijen. Een tegensprekelijk debat *a posteriori* blijft zo wel gegarandeerd, maar de vraag rijst of dit wel altijd kan volstaan in dringende situaties. Door de wijzigingen van PPIII verdwijnt trouwens de wijze waarop verzet moet worden ingesteld en hoe de verzetsprocedure verloopt uit de tekst van artikel 53 en 54 interneringswet. Het is noodzakelijk dat de wetgever dit terug nader invult.

In het licht van deze uitgebreide bevoegdheid van de KBM bij hoogdringendheid, vraagt de OVB zich bovendien af wat het nut nog is van artikel 56 Interneringswet, dat de minister van Justitie toelaat de verdachte over te plaatsen. Omdat de KBM nu zelf snel kan optreden, ziet de OVB geen bestaansreden voor deze ministeriële bevoegdheid/ injunctie.

- Artikel 225 PPIII voegt een artikel 81/1 toe aan de interneringswet, dat de KBM toelaat om zich - net als de CBM dit nu ook al kan - ter plaatse te vergewissen van de toestand van de geïnterneerde. Zulk **plaatsbezoek** wordt door het EHRM bekeken als een belangrijk element voor een degelijke rechterlijke toetsing van de rechtmatigheid van de detentie (artikel 5§ 4 EVRM)²⁹. Het is dan ook een positieve zaak dat het wetsontwerp dit terug opneemt in de interneringswet. De OVB vraagt evenwel deze bepaling te herformuleren in

²⁸ P. VERPOORTEN, "De wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen", *T.Strafr.* 2015

²⁹ EHRM 10 januari 2013, Claes t/ België, nr. 43418/09

het licht van de cassatierechtspraak (m.b.t. artikel 18 Wet Bescherming Maatschappij) die stelt dat het plaatsbezoek niet enkel dient om de toestand van de geïnterneerde te controleren maar ook om na te gaan of de geïnterneerde aangepaste behandeling krijgt³⁰ (niet de detentie-omstandigheden *an sich*³¹).

De OVB acht het daarenboven van groot belang dat ook de advocaat van de geïnterneerde aanwezig is bij het plaatsbezoek. Het plaatsbezoek is immers een belangrijke informatiebron voor de KBM, zodat het opportuun is dat de advocaat aanwezig is zodat hij opmerkingen kan overmaken aan de KBM en de KBM ter plaatse kan wijzen op bepaalde aspecten. Omdat het plaatsbezoek volgens de cassatierechtspraak wordt beschouwd als een “administratieve” opdracht die geen onderdeel van de eigenlijke rechtspleging vormt³², verdient het aanbeveling het aanwezigheidsrecht van de advocaat in de wet op te nemen.

- Noch de interneringswet van 2014, noch de wijzigingen in PPIII voorzien in een hoger beroep tegen beslissingen van de KBM (m.u.v. de beslissing inzake de internering van veroordeelden). Er wordt wél voorzien in een recht op verzet tegen beslissingen tot schorsing of herroeping van de uitvoeringsmodaliteiten (artikel 64 interneringswet). Naast de vraag waarom er niet wordt voorzien in een rechtsmiddel tegen elke beslissing van de KBM (zoals een momenteel besproken wetsvoorstel wil invoeren in het kader van de strafuitvoering), vraagt de OVB zich af waarom er tegen deze herroepingsbeslissingen geen **hoger beroep** wordt voorzien zodat een andere rechterlijke instantie zich kan uitspreken over deze beslissingen. Dit is een wezenlijke waarborg voor een zorgvuldige beslissing over het lot van deze erg kwetsbare personen. Dit zou bij dezelfde instantie kunnen als bij de beslissing tot de internering van veroordeelden.
- Wat het **cassatieberoep** tenslotte betreft, trekt artikel 223 PPIII de cassatietermijn op naar 5 dagen. Verwijzend naar het arrest van het Grondwettelijk Hof tegen de interneringswet van 2007, die een termijn van 48 uur te kort vond om cassatieberoep in te stellen in de complexe materie van de internering (zeker wanneer er geen ander rechtsmiddel openstaat)³³, pleit de OVB voor een verlenging tot 15 dagen, en dus een gelijkschakeling met de cassatietermijn in strafzaken. Een langere termijn kan bovendien tot meer overwogen en beredeneerde cassatieberoepen leiden.

6. Definitieve invrijheidstelling (201 e.v. PPIII)

Op het einde van de hem toegekende proeftijd kan de geïnterneerde worden vrijgelaten op voorwaarde dat zijn geestestoestand voldoende gestabiliseerd is zodat er redelijkerwijze geen risico bestaat dat hij, *al dan niet ten gevolge van die geestesstoornis*, eventueel in samenhang met andere risicofactoren opnieuw misdrijven zal plegen (201 PPIII, dat artikel 66 Interneringswet wijzigt).

De bescherming van de maatschappij wordt hier dus de eerste toetssteen. Op de wijze wordt evenwel de band tussen de geestesstoornis en de vrijheidsberoving doorgeknipt. Deze wetswijziging lijkt dan ook in strijd met artikel 5.4 EVRM en de rechtspraak van het EHRM, die

³⁰ Cass. 25 juni 2013, P.13.0832.N

³¹ Cass. 2 juni 2009,

³² Cass. 15 januari 1980

³³ GwH 6 november 2008, nr. 154/2008

volgens VERPOORTEN de vrijheidsberoving enkel rechtvaardigt zolang de geestesstoornis blijft duren³⁴. Zodra de geïnterneerde dus genezen is, vervalt de grond van de vrijheidsberoving.

7. Internering van veroordeelden (204-216 PPIII)

PPIII integreert in de interneringswet opnieuw de mogelijkheid om veroordeelden van de in artikel 9 bepaalde misdrijven te interneren wanneer er tijdens de detentie een “duurzame” geestesstoornis wordt vastgesteld.

De OVB is tevreden met deze mogelijkheid omdat deze geesteszieke gedetineerden zo zorg en behandeling kunnen krijgen in een gespecialiseerde inrichting, in plaats van in de gevangenis zelf. Ze stelt zich evenwel vragen bij de inconsequente koppeling van de strafuitvoering en de internering. Enerzijds bepaalt het wetsontwerp dat deze gedetineerden geen “strafvoordeel” mogen genieten en blijven de tijdsvoorwaarden van de Wet Externe Rechtspositie gelden (bijv. geen verblijf in privé-inrichting als de tijdsvoorwaarden voor een voorwaardelijke invrijheidstelling niet zijn voldaan). Wordt hij genezen verklaard vooraleer de strafduur is verlopen, loopt de strafuitvoering door. Anderzijds blijft de geïnterneerde gedetineerde - in tegenstelling tot de wet van 2007 - op het strafeinde wel van zijn vrijheid beroofd wanneer hij nog niet genezen is...

Op het einde van de strafduur wordt die band met de internering dus wel doorgeknipt en wordt de persoon een gewone geïnterneerde. Hij wordt dan verder van zijn vrijheid beroofd zonder dat dit rechtstreeks uit zijn veroordeling zelf voortvloeit. Een latere rechterlijke beslissing door de KBM om de gedetineerde te interneren voor dezelfde feiten als die waarvoor hij initieel tot een straf werd veroordeeld, lijkt bovendien in strijd met het *non bis in idem*-beginsel³⁵. De OVB vraagt de wetgever dan ook terug te grijpen naar het principe van de wet van 2007 en de gedetineerde vrij te laten wanneer de straf een einde neemt. Eventueel kan men zich dan tot de vrederechter wenden om die persoon gedwongen op te nemen³⁶.

De OVB vraagt zich trouwens opnieuw af wat het lot is van gedetineerden die andere misdrijven hebben gepleegd en eveneens lijden aan een “duurzame geestesstoornis”. Blijven zij gewoon in de gevangenis, waar de slechte behandelingsomstandigheden al hebben geleid tot menig veroordeling door het EHRM?

8. Besluit

De Orde van Vlaamse Balies steunt de basisprincipes van de interneringswet 2014 en van de wijzigingen die PPIII bevat: een internering voor de zwaarste gevallen, een flexibel en persoonlijk zorgtraject en een rechterlijke beoordeling van de ganse uitvoering van de internering. Ze vraagt

³⁴ P. VERPOORTEN, “De wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen”, *T.Strafr.* 2015, 321.

³⁵ K. HANOULLE, “Een nieuwe Interneringswet, een nieuwe wind door het interneringslandschap?”, *Panopticon* 2015, afl. 3, 294.

³⁶ Zie ook P. VERPOORTEN, “De wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen”, *T.Strafr.* 2015, 323.

de wetgever evenwel rekening te houden met de opmerkingen en suggesties die in deze nota werden uitgewerkt. Vooral de cruciale verbinding tussen de geestesziekte en de vrijheidsberoving moet steeds strikt en consequent worden toegepast. Daarnaast is het een belangrijke opdracht van de overheid om elke geesteszieke delinquent, ook diegenen die door huidig wetsontwerp niet voor internering in aanmerking komen (enkel zware misdrijven, geen illegalen), de passende zorg te bieden in een flexibel traject.

Deze doelstelling vergt niet alleen aanpassingen van de wet, maar vereist ook een globale, bevoegdheidsoverschrijdende visie op de zorg en behandeling van geesteszieke delinquenten. Een doorgedreven samenwerking met Volksgezondheid is hiervoor cruciaal. Daarnaast moet er ook voldoende worden geïnvesteerd in de zorg en behandeling van geesteszieke delinquenten, zowel in de overheids- als in de private instellingen. Dit vergt een doordachte en met de interneringswet overeenstemmende uitbouw van de geestelijke gezondheidszorg.

Studiedienst OVB³⁷

Maandag 22 februari 2016

³⁷ Standpunt opgesteld i.s.m. OVB-Commissie Strafrecht en met opmerkingen van E. Boon, balie Antwerpen.
Voor meer informatie: pieter.tersago@ordevanvlaamsebalies.be

V. Wettekst en memorie van toelichting

De gepubliceerde tekst van de wet vindt u [hier](#) op het privaat luik.

De memorie van toelichting bij het wetsontwerp kan u [hier](#) vinden.

VI. Concordantietabel

De OVB stelde opnieuw een concordantietabel op en stelt die ter beschikking op het privaat luik. U kan deze concordantietabel [hier](#) vinden.

In deze concordantietabel worden de wetsbepalingen voor potpourri III vergeleken met de wetsbepalingen zoals ze na potpourri III luiden. Bepalingen inzake de rechterlijke organisatie, de gerechtelijke stage e.d. worden hier niet in opgenomen. Enkel de bepalingen die relevant zijn voor de advocatuur worden hier weergegeven: de elektronische betekening, verdelingsincidenten en de internering.

